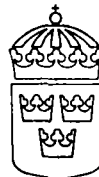

Regeringens proposition

1988/89:67

om sekretessfrågor inom undervisningsväsendet
m. m.

Prop.
1988/89:67

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 8 december 1988.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Ingela Thalén

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i sekretesslagen.

Uppgifter om enskildas personliga förhållanden skall enligt förslaget skyddas av sekretess i den elevvårdande verksamheten inom arbetsmarknadsutbildningen, komvux, grundvux, särvtvux och folkhögskolan.

Vidare skall enligt propositionen den sekretess som gäller inom kriminalvården utvidgas så att den gäller även för uppgifter som finns inom kriminalvården om andra personer än de dömda, t. ex. besökare till en intagen.

Det föreslås också att sekretess skall kunna omfatta uppgifter om enskildas personliga förhållanden i namnären den.

En särskild reglering av sekretesskyddet för barn gentemot deras vårdnadshavare föreslås också.

Slutligen förordas att sekretesslagens regler beträffande handläggningen av frågor om handlingars utlämnande skall förtydligas.

De nya reglerna avses träda i kraft den 1 juli 1989.

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ dels att 7 kap. 9 och 21 §§, 14 kap. 4 § samt 15 kap. 6, 8 och 10 §§ skall ha följande lydelse.

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 7 kap. 28 §, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

7 kap.

9 §

Sekretess gäller i grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan samt i en kommunal riksinternatskola för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog eller kurator, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men.

Sekretess gäller på samma område dels i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt för uppgift om enskilda personliga förhållanden, dels för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. Sekretessen gäller dock endast, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte beslut i elevvårdsärenden eller i annat ärende som nu har nämnts.

Sekretess gäller inom utbildningsväsendet i övrigt för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller *studievägledare*, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men.

Sekretess gäller inom utbildningsväsendet i övrigt för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilda personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller *syofunktionär*, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men. Dessutom gäller inom arbetsmarknadsutbildningen, den kommunala vuxenutbildningen, grundutbildningen för vuxna, vuxenutbildningen för psykiskt utvecklingsstörda och folkhögskolan sekretess i annan elevvårdande verksamhet för uppgift om enskilda personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Sekretess gäller i sådan verksamhet för studie- och yrkesorientering som kommun bedriver för att stödja ungdomar under arton år, som efter att ha slutat grundskolan eller motsvarande utbildning inte har stadigvarande

¹ Lagen omtryckt 1988:9.

sysselsättning genom studier, fast anställning eller på annat sätt. Sekretessen gäller för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut i ärende.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

21 §

Sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om *den som har dömts att undergå kriminalvård*, om det kan antas att *han* eller någon honom närstående lider men eller att *fara* uppkommer för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut av kriminalvårdsstyrelsen eller någon av kriminalvårdens nämnder och inte heller annat beslut i ett kriminalvårdsärende enligt brottsbalken eller lagstiftningen om kriminalvård i anstalt.

Sekretess gäller inom kriminalvården för uppgift om *enskilds personliga förhållanden*, om det kan antas att *den enskilde* eller någon honom närstående lider men eller att *fara* uppkommer för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller dock inte beslut av kriminalvårdsstyrelsen eller någon av kriminalvårdens nämnder och inte heller annat beslut i ett kriminalvårdsärende enligt brottsbalken eller lagstiftningen om kriminalvård i anstalt.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

28 §

Sekretess gäller i ärende om byte av namn för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.

14 kap.

4 §

Sekretess till skydd för enskild gäller inte i förhållande till den enskilde själv och kan i övrigt helt eller delvis efterges av honom. Vad nu har sagts gäller dock inte om annat följer av bestämmelse i denna lag.

Sekretess för uppgift till skydd för en underårig gäller även i förhållande till vårdnadshavaren och får inte efterges av denne, om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren.

15 kap.

6 §

Av 2 kap. 14 § andra stycket tryckfrihetsförordningen framgår att fråga om utlämnande av allmän handling till enskild prövas av den myndighet

som förvarar handlingen, om det inte är föreskrivet att prövningen skall ankomma på annan myndighet.

Svarar viss befattningshavare vid myndighet enligt arbetsordning eller särskilt beslut för vården av handling, ankommer det på honom att i första hand pröva fråga om handlingens utlämnande till enskild. I tveksamma fall skall han hänskjuta frågan till myndigheten, om det kan ske utan omgång. Väger han att lämna ut handling eller lämnar han ut handling med förbehåll, som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller annars förfoga över den, skall han, om sökanden begär det, hänskjuta frågan till myndigheten.

Svarar viss befattningshavare vid myndighet enligt arbetsordning eller särskilt beslut för vården av handling, ankommer det på honom att i första hand pröva fråga om handlingens utlämnande till enskild. I tveksamma fall skall han hänskjuta frågan till myndigheten, om det kan ske utan omgång. Väger han att lämna ut handling eller lämnar han ut handling med förbehåll, som inskränker sökandens rätt att yppa dess innehåll eller annars förfoga över den, skall han, om sökanden begär det, hänskjuta frågan till myndigheten. *Sökanden skall underrättas om att han kan begära detta och att beslut av myndigheten krävs för att ett avgörande skall kunna överklagas.*

8 §

Mot beslut varigenom myndighet har avslagit annan myndighets begäran att få ta del av handling eller på annat sätt få del av uppgift får *tal*an föras genom besvär. *Sådan talan förs* i samma ordning som gäller i fråga om besvär enligt 7 §. *Har beslutet meddelats av statlig myndighet, förs dock talan av annan statlig myndighet genom besvär hos regeringen.*

Beslut varigenom myndighet har avslagit annan myndighets begäran att få ta del av handling eller på annat sätt få del av uppgift får *överklagas* i samma ordning som gäller i fråga om *överklagande* enligt 7 §. *Överklagandet görs hos regeringen, om beslutet har meddelats av en statlig myndighet och överklagas av en annan statlig myndighet.*

Första stycket gäller inte för beslut av riksdagen, regeringen, högsta domstolen eller regeringsrätten.

Har i lag eller förordning meddelats bestämmelse som avviker från föreskrifterna i första stycket, gäller den bestämmelsen.

I fråga om beslut som har meddelats av myndighet som lyder under riksdagen är särskilt föreskrivet.

10 §

Myndighet skall på begäran bereda enskild tillfälle att själv använda terminal eller annat tekniskt hjälpmedel som myndigheten förfogar över för att ta del av upptagning för automatisk databehandling. Sådan skyldighet föreligger dock inte, om sökanden därigenom får tillgång till upptagning som inte anses som allmän handling hos myndigheten eller om hinder möter på grund av bestämmelse om sekretess, på grund av fara för förvanskning eller förstöring eller av hänsyn till arbetets behöriga gång.

I fråga om beslut, varigenom myndighet har avslagit enskilds be-

I fråga om beslut, varigenom myndighet har avslagit enskilds be-

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

gäran enligt första stycket, tillämpas vad som är föreskrivet *angående talan mot* beslut som avses i 7 § första stycket.

gäran enligt första stycket, tillämpas vad som är föreskrivet *om överklagande av* beslut som avses i 7 § första stycket.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 december 1988

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdson, S. Andersson, Bodström, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Thalén, Nordberg, Engström, Wallström

Föredragande: statsrådet Thalén

Proposition om sekretessfrågor inom undervisningsväsendet m. m.

1 Inledning

Sekretesslagen (1980:100, omtryckt 1988:9, ändrad senast 1988:869) trädde i kraft den 1 januari 1981. Med hänsyn till ämnesområdets natur och till lagens vidsträckta tillämpningsområde bevakas fortlöpande uppkommande behov av ändringar i lagen. Jag skall nu ta upp ett antal frågor om sådana ändringar som har aktualiserats i skilda sammanhang.

Först behandlas en framställning från Sveriges psykologförbund i vilken begärs att åtgärder vidtas för att garantera sekretesskyddet för uppgifter om enskilda personliga förhållanden hos skolpsykolog (avsnitt 2). Framställningen bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*. Den har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna bör fogas till protokollet som *bilaga 2*. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 87 – 525).

I avsnitt 3 berörs frågan om sekretess för uppgifter inom arbetsmarknadsutbildningen m. m. AMU-styrelsen har i en framställning begärt sekretesskydd inom AMU-gruppen för uppgifter om kursdeltagare. Framställningen, som har remissbehandlats, bör fogas till protokollet som *bilaga 3*. En förteckning över remissinstanserna bör fogas till protokollet som *bilaga 4*. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 87 – 3036).

Med anledning av en framställning från justitieombudsmannen Anders Wigelius behandlas i avsnitt 4 frågan om utökat sekretesskydd för uppgifter om besökare inom kriminalvården. Framställningen, som har remissbehandlats, bör fogas till protokollet som *bilaga 5*. En förteckning över remissinstanserna bör fogas till protokollet som *bilaga 6*. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 88 – 838).

Patent- och registreringsverket har i en framställning begärt sekretess hos verket för uppgifter i namnären. Framställningen, som tas upp i

avsnitt 5, bör fogas till protokollet som *bilaga 7*. Den har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna bör fogas till protokollet som *bilaga 8*. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 87—3673).

Avsnitt 6 gäller frågan om sekretess för uppgifter inom den kommunala konsumentverksamheten. Konsumentverket har här gjort en framställning som har remissbehandlats och som bör fogas till protokollet som *bilaga 9*. En förteckning över remissinstanserna bör fogas till protokollet som *bilaga 10*. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 87—650).

I avsnitt 7 diskuteras en fråga som Göteborgs biblioteksnämnd har väckt i en framställning, nämligen om sekretesskydd bör införas för uppgifter i bibliotekens låntagarregister. Framställningen bör fogas till protokollet som *bilaga 11*. Den har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna bör fogas till protokollet som *bilaga 12*. En sammanställning av remissyttrandena har upprättats inom justitiedepartementet och finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 87—1881).

Utredningen om barnens rätt (Ju 1977:08) har lämnat delbetänkandet (SOU 1987:7) Barnets rätt 3 Om barn i vårdnadstvister — talerätt för barn m. m. I betänkandet föreslås en ändring i sekretesslagen avseende barns sekretesskydd gentemot vårdnadshavaren. (Ledamöter vid betänkandets avgivande var kammarrättspresidenten Nils O. Wentz, ordförande, riksdagsledamöterna Nils-Olof Gustafsson och Ingrid Hemmingson, professorn Daniel Kallos, sjuksköterskan Eivor Nilsson, forskningssekreteraren Kerstin Sandelius och advokaten Bo Victor.) Utredningens lagförslag och en sammanfattning av utredningens betänkande i den nu aktuella delen bör fogas till protokollet som *bilaga 13* och *14*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna bör fogas till protokollet som *bilaga 15*. En inom justitiedepartementet upprättad remissammanställning beträffande det här aktuella förslaget finns tillgänglig i lagstiftningsärendet (dnr 87—1180). Utredningens förslag behandlas i avsnitt 8.

I samband med behandlingen av en tidigare proposition om ändringar i sekretesslagen (prop. 1987/88:41) gav riksdagen regeringen till känna att utformningen av 15 kap. 6 § sekretesslagen bör ses över (KU 1987/88:22, rskr. 51). Bestämmelsen innehåller regler om handläggningen av frågor om utlämnande av allmänna handlingar. Justitieombudsmannen Gunnel Norell-Söderblom har dessutom till justitiedepartementet för kännedom överlämnat ett beslut meddelat den 25 november 1987 rörande samma fråga. Denna fråga tas upp i avsnitt 9.

Jag har i detta ärende samrått med cheferna för social-, finans-, arbetsmarknads- och utbildningsdepartementen i de frågor som rör resp. departement.

Regeringen beslutade den 24 november 1988 att inhämta lagrådets yttrande över justitiedepartementets förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100). Det till lagrådet överlämnade förslaget överensstämmer, frånsett vissa redaktionella ändringar, med det lagförslag som jag avser att lägga fram nu.

Lagrådet har den 29 november 1988 lämnat det remitterade förslaget utan erinran. Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 16*.

Prop. 1988/89:67

2 Sekretesskyddet för uppgifter hos skolpsykolog

Min bedömning: Nuvarande sekretessreglering i fråga om uppgifter inom den särskilda elevvård som bedrivs av skolpsykologer och skolkuratorer bör inte ändras.

Sveriges psykologförbunds framställning: Förbundet har begärt att uppgifter om enskilda hos skolpsykologen skall ha samma starka sekretessskydd som motsvarande uppgifter inom elevhälsovården genom att den särskilda elevvården betraktas som en självständig verksamhetsgren.

Remissinstanserna: Psykologförbundets förslag har fått ett blandat mottagande. Den största gruppen tillstyrker framställningen eller lämnar den utan erinran. En nästan lika stor grupp är kritisk till förslaget. Två remissinstanser pekar på ett tidigare ställningstagande av riksdagen av innebörd att den särskilda elevvård som skolpsykolog och skolkurator bedriver inte skall bedömas som självständig verksamhet i förhållande till elevvården i övrigt. Några remissinstanser anser dock att den särskilda elevvården redan i dag får anses utgöra en självständig verksamhetsgren. Vissa remissinstanser framhåller att frågan om sekretess inom en och samma myndighet bör behandlas i ett större sammanhang.

Bakgrunden till min bedömning: Bestämmelser om sekretess på elevvårdsområdet finns i 7 kap. 9 § sekretesslagen. Sekretessen är olika i den särskilda elevvården hos skolpsykolog och skolkurator och i den elevvårdande verksamheten i övrigt.

Sekretessen i den särskilda elevvården hos skolpsykolog och skolkurator regleras i 7 kap. 9 § första stycket. Sekretessen, som gäller för uppgifter om enskildas personliga förhållanden gäller med ett s. k. omvänt skaderekvisit, vilket innebär en presumtion för sekretess. Uppgifter får lämnas ut bara om det är klart att ett utlämnande inte kan anses vara till men för den enskilde. Skälet till denna presumtion är att den verksamhet som psykologer och kuratorer bedriver på elevvårdens område delvis har en annan karaktär än den som övrig skolpersonal fullgör. De uppgifter som inhämtas om en elev gäller inte sällan personliga förhållanden av mycket känslig och ömtålig natur. Skolpsykologen och skolkuratoren är ju de befattningshavare i skolan som kontaktas för hjälp i svåra situationer.

Bestämmelsen om sekretess i skolans elevvårdande verksamhet i övrigt finns i 7 kap. 9 § andra stycket sekretesslagen. Här gäller ett s. k. rakt skaderekvisit som innebär att presumtionen är för offentlighet. Sekretessen gäller nämligen endast om det kan antas att den enskilde, som en uppgift avser, eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Denna bestämmelse är tillämplig på all skolpersonal som deltar i elevvård-

den utan att tillhöra de särskilda elevvårdsfunktionärerna, alltså på t. ex. rektor, lärare och administrativ personal.

Föremålet för sekretessen är sådana uppgifter om enskildas personliga förhållanden som förekommer inom skolans elevvårdande verksamhet. Till den elevvårdande verksamheten räknas bl. a. lärarnas inhämtande av uppgifter om elevernas personliga förhållanden i syfte att förebygga eller avhjälpa skolsvårigheter. De uppgifter som därvid hämtas in kan alltså omfattas av sekretess. Det kan gälla t. ex. uppgifter om elevernas fysiska eller psykiska förutsättningar, deras beteenden och prestationer i skolan, hemmet eller fritidsmiljön. Den verksamhet som bedrivs vid elevvårds-konferenser hör självfallet till den elevvårdande verksamheten. Dit hör också de mera aktiva rådgivnings- och stödåtgärder som kan förekomma, såsom uttagning av elev till stödundervisning, specialundervisning, särskild undervisning eller anpassad studiegång. Här rör det sig ju om elever som har behov av särskilt stöd i det vanliga skolarbetet på grund av t. ex. sjukdom, påtagliga fysiska handikapp, uttalade sociala eller känslomässiga störningar eller andra markerade skolsvårigheter.

För den elevvård som bedrivs av skolläkare och skolsköterskor gäller dock bestämmelserna i 7 kap. 1 § sekretesslagen om hälso- och sjukvårds-sekretess. I likhet med vad som gäller för den särskilda elevvården är föremålet för sekretessen uppgifter om enskildas personliga förhållanden och skaderekvisitet är omvänt, dvs. presumtionen är för sekretess.

I vissa hänseenden skiljer sig sekretessen inom den särskilda elevvården från motsvarande sekretess inom elevhälsovården. En skillnad har att göra med den s. k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen.

Generalklausulen innebär att en sekretessbelagd uppgift får lämnas till en myndighet, om det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. Generalklausulen är inte tillämplig på hälso- och sjukvårdsområdet men däremot på det särskilda elevvårdsområdet. Detta gör det t. ex. möjligt för en skolpsykolog att i vissa fall lämna ut sekretessbelagd information till en socialnämnd eller en barn- och ungdomspsykiatrisk klinik.

I vissa undantagsfall kan emellertid även på hälso- och sjukvårdsområdet sekretessbelagda uppgifter lämnas till andra myndigheter. Uppgifter får exempelvis lämnas utan hinder av sekretess när det följer av lag eller förordning (14 kap. 1 § sekretesslagen). Enligt 1 kap. 5 § sekretesslagen är det vidare möjligt att lämna ut en uppgift, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Har samtycke inhämtats, får naturligtvis också en skolläkare eller en skolsköterska lämna ut hemliga uppgifter (14 kap. 4 § sekretesslagen).

De här redovisade sekretessbrytande reglerna visar att, även om en viss skillnad finns mellan den särskilda elevvården och elevhälsovården vad gäller sekretessskyddet gentemot andra myndigheter, denna skillnad inte är så principiell som det först kan tyckas. En absolut sekretess gäller inte heller inom elevhälsovården.

Till detta kommer att det inte sällan bör vara klart att det inte är till men för den enskilde om uppgifter lämnas ut i syfte att hjälpa den unge (jfr prop. 1979/80:2 Del A s. 168).

Den mer påtagliga skillnad som finns i sekretesshänseende avser i stället möjligheterna att inom skolväsendet lämna uppgifter från en personalkategori till en annan. Detta har att göra med regleringen av sekretess mellan självständiga verksamhetsgrenar inom skolan.

Att sekretess gäller innebär att en uppgift inte får röjas för enskilda eller för andra myndigheter, om inte författningsstöd finns för det. Sekretesslagen reglerar däremot inte generellt frågan om sekretess inom en myndighet. Sekretess kan dock i vissa fall innebära att en uppgift inte får spridas inom en myndighet. I enlighet med den ordning som generellt gäller på sekretessområdet föreligger nämligen sekretesskydd för en uppgift inom en viss verksamhetsgren hos en myndighet i förhållande till andra verksamhetsgrenar inom samma myndighet, om verksamheten är att betrakta som en självständig verksamhetsgren i förhållande till myndighetens verksamhet i övrigt (1 kap. 3 § andra stycket sekretesslagen).

I vilka fall olika verksamhetsgrenar skall anses vara självständiga i förhållande till varandra regleras inte i sekretesslagen. Saken måste bedömas främst utifrån de organisatoriska förhållandena på myndigheten.

Frågan om sekretessen inom myndigheterna på skolans område har behandlats i prop. 1981/82:186. Föredragande statsrådet anförde där att det endast mer sällan torde förekomma en organisatorisk uppdelning på olika verksamhetsgrenar med skilda slag av verksamheter på skolans område, om man bortsåg från elevhälsovården. Den naturliga utgångspunkten var enligt föredraganden att se den elevvårdande verksamheten och undervisningssidan som en integrerad del av skolverksamheten (a. prop. s. 38). Vid riksdagsbehandlingen av ärendet anslöt sig riksdagen till den uppfattning som kommit till uttryck i propositionen (KU 1982/83:12 s. 18, prot. 49).

Detta innebär att skolläkaren och skolsköterskan inte får lämna ut sekretesskyddad information till annan personal inom skolan, såvida inte någon sekretessbrytande regel är tillämplig. Sekretess gäller alltså i princip hos skolhälsovården gentemot övriga delar av skolan men inte hos den särskilda elevvården.

Psykologförbundet har i sin framställning anförts att skolpsykologen måste, för att kunna upprätta en förtroendefull relation till den enskilde, kunna garantera åtminstone samma sekretesskydd som inom skolhälsovården. En sådan ordning skulle kräva att uppgifterna inte skall kunna föras vidare till övrig skolpersonal.

Skälen för min bedömning: Jag vill inledningsvis understryka att det är angeläget att det råder ett så gott förhållande som möjligt mellan eleven och skolpsykologen och att eleverna med fullt förtroende kan vända sig till denne med sina problem. Å andra sidan får skolans elevvårdsarbete inte försvåras. Det är nödvändigt att det förekommer en nära kontakt mellan skolpsykologen och övrig personal. Frågan är om sekretesskyddet hos skolpsykologer behöver förstärkas och på vilket sätt detta i så fall skall ske.

En diskussion om behovet av ett förstärkt sekretesskydd bör enligt min mening omfatta också uppgifter hos skolkuratorer eftersom deras verksamhet har stor likhet med skolpsykologernas när det gäller förtroelighet och känslighet hos uppgifter om enskilda.

Psykologförbundet har i sin framställning i första hand hemställt att

särskilda elevvården på samma sätt som elevhälsovården skall kunna betraktas som en självständig verksamhet i förhållande till elevvården i övrigt. Under remissbehandlingen har några av remissinstanserna ansett att den särskilda elevvården redan i dag bör anses som en självständig verksamhetsgren.

Detta överensstämmer emellertid inte med det uttalande som jag återgivit från ett tidigare lagstiftningsärende på sekretessområdet och som riksdagen ställt sig bakom.

Några sådana organisatoriska förändringar torde inte ha gjorts inom skolan efter dessa uttalanden att det av den anledningen numera skulle finnas motiv att betrakta den särskilda elevvården som en självständig verksamhetsgren. I likhet med ett par remissinstanser anser jag att det inte kommit fram något som ger anledning att frånga den uppfattning som har uttalats i denna fråga. Sekretesslagens bestämmelser om sekretess mellan skilda verksamhetsgrenar är således enligt min mening inte tillämpliga, när uppgifter om eleverna skall lämnas av en skolpsykolog eller skolkurator till någon annan befattningshavare inom skolan.

Frågan uppstår då om sekretessen mellan olika befattningshavare inom skolan bör regleras på något annat sätt, t. ex. genom regler om s. k. intern sekretess, dvs. sekretess mellan olika befattningshavare inom en och samma myndighet eller samma (självständiga) verksamhetsgren.

Denna fråga regleras inte i sekretesslagen. Eftersom det interna uppgifts-utbytet generellt sett är oreglerat inom hela den offentliga förvaltningen, bör enligt min mening frågan ses i ett större sammanhang. Jag återkommer strax till detta men vill först beröra sakfrågan, nämligen behovet av intern sekretess på skolområdet.

Psykologförbundets framställning och de avgivna remissyttrandena har inte övertygat mig om att behovet av ytterligare sekretess på skolans område är så överhängande som gjorts gällande.

Jag har redan nämnt att jag delar psykologförbundets uppfattning att det är viktigt med ett starkt sekretesskydd för att skolpsykologen skall kunna skapa en förtroendefull relation till eleven. Enligt min bedömning är sekretesskyddet för dessa uppgifter inte heller så svagt som förbundet vill göra gällande.

Att sekretesslagen inte uttryckligen generellt reglerar utbytet av uppgifter internt inom en myndighet innebär inte att avsikten är att ett sådant uppgiftslämnande är fritt. Visserligen utgör sekretesslagen inte något hinder mot att uppgifter lämnas mellan befattningshavare hos en myndighet i den utsträckning som är normal och behövlig för ett ärendes handläggning eller verksamhetens bedrivande i övrigt (Corell m. fl., Sekretesslagen 1985, s. 96 och JO 1983/84 s. 262). Det får emellertid anses vara förutsatt att denna möjlighet utnyttjas med omdöme.

Föredragande statsrådet uttalade i det tidigare nämnda lagstiftningsärendet att, utöver den rätt man har att lämna sekretessbelagda uppgifter till arbetskamrater som deltar i handläggningen av ett ärende, det närmast är en etisk fråga i vilken utsträckning hemliga uppgifter kan röjas inom en myndighet eller en verksamhetsgren (prop. 1981/82:186 s. 38). Riksdagen, som i samband med ärendet behandlade en motion (1980/81:865) rörande

den aktuella frågan. ansåg också att det var en etisk fråga (KU 1982/83:12 s. 18). Jag instämmer i denna bedömning.

Som ett argument för ett strängare sekretesskydd för uppgifter hos skolpsykolog har psykologförbundet framhållit att, om psykologen av t. ex. etiska skäl vägrar att lämna ut känsliga uppgifter till en lärare, rektor kan ålägga psykologen att lämna ut dessa uppgifter. Jag anser dock att man bör kunna förutsätta att en sådan situation inte skall behöva uppstå. Det är ytterst osannolikt att någon skulle försöka förmå en skolpsykolog att lämna ut känsliga uppgifter till någon som inte behöver dem eller i sådana fall då skyddet för uppgifterna skulle kunna äventyras.

Vidare har förbundet påtalat att en skolpsykolog utan att bryta mot sekretesslagen på eget initiativ kan lämna ut sekretessbelagda uppgifter till alla på skolan som på något sätt anses bedriva elevvård. Dessa uppgifter skyddas sedan enligt förbundet av en betydligt svagare sekretess.

Jag anser dock att man bör kunna utgå från att en skolpsykolog även utan formella regler iakttar stor återhållsamhet och enbart för känslig information vidare i de fall där det är till gagn för elevvården.

Det är dock i och för sig riktigt att då en uppgift har lämnats från skolpsykologen till någon som inte sysslar med den särskilda elevvården, t. ex. en lärare, denne har att följa en annan sekretessregel innebärande att sekretess gäller enligt ett rakt skaderekvisit i stället för ett omvänt. Skillnaden mellan de olika sekretessnivåerna torde emellertid i praktiken inte vara särskilt stor i dessa fall.

De uppgifter som inhämtas i den särskilda elevvården är typiskt sett av mycket känslig och ömtålig natur. Denna karaktär förlorar inte uppgiften för att den röjs av t. ex. en lärare. En skadeprövning med det raka skaderekvisitet torde därför normalt komma att leda till samma resultat som enligt det omvända skaderekvisitet. Om en skolpsykolog anser att han behöver lämna ut en känslig uppgift om en elev till en lärare, har läraren således att iaktta sekretess i fråga om denna uppgift också till följd av det raka skaderekvisitet.

Enligt min mening kan man därför inte hävda att skyddet för känsliga uppgifter som har lämnats till en skolpsykolog egentligen försämras av att uppgifterna förs vidare till viss personal utanför den särskilda elevvården. Jag anser således att det inte heller finns anledning att, såsom några remissinstanser föreslår, ändra reglerna så att ett omvänt skaderekvisit skall gälla för alla uppgifter inom elevvården. Sekretessen inom skolans område skulle då bli alltför långtgående.

Avslutningsvis vill jag säga att jag inte heller tror att det skulle gagna elevvården, om sekretesskyddet hos skolpsykologen i högre grad skulle gälla gentemot den övriga personalen. Skolpsykologen skall tillsammans med övrig personal inom skolan se till att det ordnas på bästa sätt för eleverna. En förutsättning för detta är att det finns en så fullständig bild som möjligt av den elev som behöver hjälp. Detta kräver att skolpsykolog, kurator, lärare m. fl. samverkar. Från elevvårdssynpunkt är det av stor betydelse att skolpsykologen nära samarbetar med alla som har ett ansvar för elevvården.

Några remissinstanser har tagit upp också frågan om skolans sekretess

gentemot andra myndigheter. En remissinstans förordar t. ex. att general-klausulen inte skall gälla i fråga om den särskilda elevvården. Föredragande statsrådet anförde i det lagstiftningsärende som jag tidigare hänvisat till att det inte kommit fram några olägenheter av den gällande regleringen (prop. 1981/82:186 s. 39). Riksdagen gjorde ingen erinran mot denna uppfattning (KU 1982/83:12). Enligt min mening finns det inte anledning att nu göra en annan bedömning.

Om jag så återgår till den generella frågan om behovet av intern sekretess inom myndigheterna, kan naturligtvis hävdas att sådant behov kan finnas inom andra verksamhetsområden än skolväsendet. Några av remissinstanserna är också inne på denna tankegång. Jag kan i sammanhanget nämna att chefsjustitieombudsmannen Claes Eklundh för kännedom till justitiedepartementet överlämnat ett beslut rörande sekretessen mellan olika verksamhetsgrenar inom taxeringsmyndigheterna.

Jag vill alltså inte utesluta att det kan finnas ett behov att överväga frågan om behovet av sekretess inom en myndighet. Det saknas dock underlag i detta ärende för att ta ställning till den bredare frågan.

Sammanfattningsvis anser jag att tillräckliga skäl inte finns att nu förstärka sekretesskyddet för uppgifter om enskildas personliga förhållanden inom den särskilda elevvården. Jag vill dock inte utesluta att frågan om intern sekretess på olika verksamhetsområden och däribland också på skolans område kan komma att behöva ytterligare diskuteras i ett annat sammanhang (se också avsnitt 3).

3 Sekretessen för uppgifter inom arbetsmarknadsutbildningen m. m.

Mitt förslag: Samma sekretess som för närvarande gäller inom den elevvård inom barn- och ungdomsskolan som inte bedrivs av särskilda elevvårdsfunktionärer skall också gälla inom motsvarande del av elevvården i arbetsmarknadsutbildningen, komvux, grundvux, särsvux och folkhögskolan. Denna nya sekretess för uppgifter om kursdeltagare skall inte iaktas av annan personal inom arbetsmarknadsutbildningen än den som sysslar med utbildningen.

AMU-styrelsens förslag: AMU-styrelsen föreslår att sekretess skall gälla inom hela AMU-gruppen för alla där verksamma funktionärer för uppgifter som rör kursdeltagares personliga förhållanden, om det kan antas att kursdeltagaren eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Även administrativa uppgifter, som t. ex. telefonnummer och adress, skall kunna sekretessbeläggas för personer som riskerar personföljelse.

Remissinstanserna: Remissutfallet är blandat med någon övervikt för de positiva instanserna. Ett par av de remissinstanser som är positiva anser att man bör överväga ett starkare sekretesskydd än det som föreslagits. Skolöverstyrelsen föreslår att sekretess bör införas också för vuxenutbildnings-

formerna under dess verksamhetsområde. De kritiska instanserna anser att det inte finns tillräckliga skäl för att utvidga sekretessen. Flera remissinstanser avstyrker förslaget om en särreglering av sekretessen för administrativa uppgifter.

Bakgrunden till mitt förslag: AMU-gruppen (uppdragsorganisationen för arbetsmarknadsutbildning) omfattar dels AMU-styrelsen, dels en AMU-myndighet i varje län. Dessutom ingår i gruppen Nordkalottens AMU-center, som har till uppgift att främja arbetsmarknadsutbildningen (AMU-utbildningen) särskilt i de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. Denna organisation kom till år 1986 (se prop. 1984/85:59, AU 9, rskr. 101, SFS 1985:833). De regionala myndigheterna anordnar arbetsmarknadsutbildning på uppdrag av arbetsmarknadsverket. De får dessutom tillhandahålla utbildning åt andra uppdragsgivare samt sälja andra tjänster och produkter som följer av utbildningsverksamheten. AMU-styrelsen är den centrala förvaltningsmyndigheten för den särskilt anordnade arbetsmarknadsutbildningen.

De olika personalgrupper som finns inom AMU-gruppen är bl. a. utbildningsledare, lärare, sjuksköterskor, kuratorer, administrativ personal, lokalvårdspersonal, förrådspersonal och ekonomibiträden.

I avsnitt 2 har jag redovisat vilka sekretessbestämmelser som gäller inom det obligatoriska skolväsendet och i gymnasieskolan (barn- och ungdomsskolan). Av redovisningen framgår bl. a. att sekretessen för uppgifter inom den hälso- och sjukvård som bedrivs i anslutning till utbildningen regleras i 7 kap. 1 § sekretesslagen. Redogörelsen visar också att olika sekretessregler gäller inom barn- och ungdomsundervisningen beroende på om det är fråga om uppgifter i den elevvård som bedrivs av särskilda elevvårdsfunktionärer (7 kap. 9 § första stycket sekretesslagen) eller inom den elevvårdande verksamheten i övrigt (7 kap. 9 § andra stycket).

När det gäller utbildningsväsendet i övrigt, vari ingår bl. a. den här aktuella arbetsmarknadsutbildningen, högskoleutbildningen och den statliga och kommunala vuxenutbildningen, är sekretessen begränsad till att gälla för uppgifter som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskildas personliga förhållanden hos psykolog, kurator eller studievägledare (7 kap. 9 § tredje stycket). Sekretessen gäller med ett omvänt skaderekvisit, dvs. man har att utgå från sekretess som huvudregel. Någon motsvarighet till den sekretess som finns för uppgifter som en lärare inhämtat i den elevvårdande verksamheten i barn- och ungdomsundervisningen finns alltså inte för den övriga delen av utbildningsväsendet.

I detta sammanhang bör nämnas att ärenden om antagning till arbetsmarknadsutbildning omfattas av 7 kap. 10 § sekretesslagen. Enskildas ansökningar och uppgifter i övrigt som inhämtas i sådana ärenden kan således vara sekretessbelagda hos länsarbetsnämnden som är beslutande myndighet i sådana ärenden. I övrigt regleras sekretesskyddet för enskilda inom arbetsmarknadsutbildningen i 7 kap. 9 § tredje stycket.

I förarbetena till sekretesslagen (prop. 1979/80:2 Del A s. 198) anförde föredragande statsrådet bl. a. att det inom de övriga delarna av utbild-

ningsväsendet i allmänhet saknades motsvarighet till den aktiva elevvårdsverksamhet och den omfattande elevvårdsorganisation som förekommer inom det obligatoriska skolväsendet och i gymnasieskolan. Skälet till detta angavs vara att elevvården där väsentligen bedrivs av särskilda funktionärer som i huvudsak har rådgivande och hjälpande funktioner och vilkas verksamhet i stor utsträckning bygger på att de hjälpsökande frivilligt tar kontakt med dem. Sekretessen begränsades därför på sätt som angivits.

Enligt nuvarande ordning finns följaktligen sekretessregler inom AMU-gruppen till skydd för kursdeltagare endast inom den elevsociala verksamheten. Till den elevsociala verksamheten räknas bl. a. sjuk- och hälsovård och kurativt stöd som AMU-organisationen tillhandahåller deltagare i AMU-kurser. Utgångspunkten för den elevsociala verksamheten är att den skall utgöra ett effektivt stöd för kursdeltagarna så att utbildningen kan fullföljas enligt upplagd plan och kursavbrott undvikas (jfr Ds A 1987:5 Kursdeltagarstöd inom arbetsmarknadsutbildningen bilaga 1 s. 3).

Skälen för mitt förslag:

Den elevvårdande verksamheten

AMU-styrelsen har i sin framställning påtalat att man saknar en "egen" sekretessbestämmelse. Enligt styrelsen finns det ett behov av att kunna förmedla sekretessbelagd information mellan all personal inom AMU-gruppen. För att detta skall kunna ske med bibehållet förtroende från elevernas sida krävs att även lärarna har tystnadsplikt. Man vill alltså att sekretessbestämmelsen skall vara generell och gälla inom hela AMU-gruppen. Skaderekvisitet skall vara rakt, dvs. presumtionen skall vara för offentlighet.

För hälso- och sjukvården inom AMU-utbildningen finns enligt uppgift för närvarande drygt 60 sjuksköterskor. I sekretesshänseende är den att betrakta på samma sätt som skolhälsovården inom barn- och ungdomsskolan. Som jag redan nämnt i avsnitt 2 gäller inom dessa skolformer sekretess mellan skolhälsovårdspersonalen och skolans övriga personal. AMU-styrelsen anför som skäl för sin begäran att den sjukvårdande personalen och kuratorn måste kunna samarbeta med utbildningspersonalen. Detta är självfallet angeläget och kan ju ske redan i dag, dock med begränsningen att sekretessbelagd information i regel inte får lämnas ut. Jag kan dock inte finna att detta är en tillräcklig anledning för att frångå den princip som slagits fast, nämligen att hälso- och sjukvården skall betraktas som en självständig verksamhetsgren. Som har framgått av min redogörelse i avsnitt 2 finns det i dag vissa möjligheter att utbyta information mellan den hälso- och sjukvårdande personalen å ena sidan och t. ex. kuratorn å den andra. Jag har inte blivit övertygad om att det finns tillräcklig anledning att införa lättnader i sekretessen för uppgifter inom den hälso- och sjukvård som AMU-gruppen tillhandahåller. Bestämmelsen i 7 kap. 1 § sekretesslagen med dess omvända skaderekvisit, vilket innebär presumtion för sekretess, bör därför som hittills gälla för hälso- och sjukvårdspersonalen inom AMU-gruppen.

Det andra stora området i den elevsociala verksamheten är den socialkuratoriva verksamheten. Det finns för närvarande drygt 50 kuratorstjänster inom AMU-gruppen. Av den rapport, Kursdeltagarstöd inom arbetsmarknadsutbildningen, som jag tidigare nämnt framgår att det finns behov av att se över deras arbetsuppgifter. De arbetar för närvarande efter mycket olika förutsättningar på de olika AMU-centren. På vissa håll dominerar arbetsinsatser kring närvaroproblem medan andra centra håller på att utveckla ett mer förebyggande arbetssätt med bland annat samverkan i arbetslag och en inriktning på att elevsocial personal i större utsträckning skall ta del i den pedagogiska verksamheten (Ds A 1987:5 s. 11 f.).

Föredragande statsrådet föreslog i prop. 1987/88:100 (bilaga 12 s. 8) att den hälsovårdande och kurativa verksamheten skall bedrivas som uppdragsverksamhet. Detta motiverades med att det är viktigt att få till stånd en ökad flexibilitet och en bättre resurshushållning för dessa insatser. I propositionen erinrades också om att regeringen under hösten 1987 gett AMU-gruppen i uppdrag att i samråd med AMS upprätta ett program för verksamheten. Riksdagen anslöt sig till förslagen (AU 1987/88:11, rskr. 186).

För närvarande är det således lite oklart i hur stor grad den socialkuratoriva verksamheten kommer att integreras med utbildningsverksamheten. Vare sig man anser att den verksamhet som kuratorerna bedriver skall anses som en självständig verksamhetsgren i sekretesslagens mening, vilket medför att sekretess i så fall gäller mellan dem och den övriga personalen inom AMU-gruppen, eller inte, vill jag inte förorda en lättnad av sekretessen för kuratorerna. Att sekretess är huvudregel för uppgifter om enskilda personliga förhållanden hos psykolog och kurator inom hela utbildningsväsendet beror ju på att de uppgifter som de har om eleverna ofta har lämnats i förtroende och inte sällan är av mycket känslig och ömtålig natur. Jag anser inte att det finns tillräckliga skäl för att göra ett undantag från denna regel och ändra sekretessen för kuratorerna just på AMU-utbildningens område. För deras verksamhet bör precis som hittills den sekretess med omvänt skaderekvisit som föreskrivs i 7 kap. 9 § tredje stycket sekretesslagen gälla.

Jag är följaktligen inte beredd att förorda en ändrad sekretess för uppgifter hos den hälsovårdande och kurativa personalen för att på så sätt underlätta samarbetet inom hela AMU-gruppen. Jag tror inte heller att en sådan ändring i praktiken skulle påverka möjligheterna till samarbete i nämnvärd mån.

Ett alternativ skulle vara, som ett par remissinstanser har förordat, att införa ett starkare sekretesskydd än vad som begärts för hela AMU-gruppen. En sådan regel borde då lämpligen utformas med ett omvänt skaderekvisit, dvs. presumtion för sekretess och gälla inom hela verksamheten.

Den fråga man i så fall inledningsvis måste ställa sig är om det finns ett sådant påtagligt behov av sekretess för den övriga personalen att uppgifter som de har om kursdeltagarna bör kunna sekretessbeläggas. Som jag tidigare redovisat ansågs detta inte vara fallet vid införandet av sekretesslagen. Först när det konstaterats att ett sådant behov föreligger finns det anledning att överväga hur starkt sekretesskyddet i så fall bör vara.

Som tidigare i många sammanhang framhållits (se t. ex. prop. 1979/80:2 Del A s. 63) är en grundtanke bakom offentlighets- och sekretessregleringen att sekretess inte skall gälla för uppgifter annat än om det verkligen behövs. Krav på nya sekretessregler, särskilt inom verksamheter där sekretess inte tidigare har gällt, bör prövas med stor restriktivitet.

Vid övervägande av ett eventuellt sekretesskydd i fråga om utbildningspersonalen inom AMU-gruppen bör en jämförelse ske med lärarna och deras roll i elevvården inom barn- och ungdomsundervisningen, hos vilka en viss sekretess ju råder.

Skolöverstyrelsen (SÖ) har i sitt remissyttrande påtalat att verkligheten numera delvis är en annan än den som beskrevs i sekretesslagens förarbeten. Det finns enligt SÖ hos kursdeltagarna inom såväl arbetsmarknadsutbildningen som inom vuxenutbildningsformerna under dess verksamhetsområde, nämligen den kommunala vuxenutbildningen (komvux), grundutbildningen för vuxna (grundvux) och folkhögskolan, ett starkt behov av stöd, hjälp och förståelse. Här finns många socialt utsatta människor. Att behov av elevvård inte skulle finnas utanför de egentliga elevvårdsfunktionärernas område i dessa utbildningsformer är därför enligt SÖ inte riktigt. Däremot är elevvården måhända annorlunda än skolans, då föräldrainslaget – samverkan med hemmen – knappast finns inom dessa utbildningsområden. Om lärare och skolledare fick tystnadsplikt beträffande uppgifter om elevernas och deras närståendes personliga förhållanden, skulle enligt SÖ möjligheterna till samarbete och öppenhet mellan dem och de särskilda elevvårdsfunktionärerna främjas avsevärt. Detta skulle leda till att utbildningspersonalen fick bättre möjligheter att hjälpa kursdeltagarna, både i pedagogiskt och socialt hänseende.

Det är som jag nämnt tidigare för närvarande något oklart om den socialkurativa verksamheten inom AMU-gruppen kan anses utgöra en självständig verksamhetsgren i sekretesslagens mening. Det torde dock i vart fall vara sannolikt att det tidigare nämnda framtida verksamhetsprogrammet kommer att innebära en sådan integrering av det kurativa stödet med själva utbildningsverksamheten att såväl kuratorer som lärare får anses tillhöra samma verksamhet i sekretesslagens mening. Inriktningen på att öka lärarnas roll i den elevvårdande verksamheten genom att införa arbetslag bestående av bl. a. både kurator och lärare tyder exempelvis på det. Förhållandena kommer då att likna dem som gäller inom barn- och ungdomsskolan där, som jag tidigare redogjort för, den elevvårdande verksamheten inte anses utgöra en särskild verksamhetsgren. Någon sekretess bör i så fall inte gälla mellan de två yrkesgrupperna. Som jag redan påpekat i avsnitt 2 innebär dock den omständigheten att sekretesslagen inte uttryckligen reglerar utbytet av uppgifter internt inom en myndighets verksamhetsområde inte att avsikten är att ett sådant uppgiftslämnande skall vara fritt.

Jag anser att det borde gå att tillgodose AMU-styrelsens syfte med sin framställning genom att i fråga om utbildningspersonalen införa sekretess för uppgifter om enskildas personliga förhållanden som de fått i sin elevvårdande verksamhet. Detta skulle främja möjligheterna till samarbete mellan dem och de särskilda elevvårdsfunktionärerna. Uppgiftslämnand-

de av behövliga men känsliga uppgifter från kurator till lärare skulle t. ex. underlättas, om uppgifterna skyddades av sekretess också hos läraren. Om det införs en sekretessbestämmelse för elevvårdsverksamheten i övrigt inom AMU-utbildningen skulle det med all sannolikhet leda till att lärarna fick bättre möjligheter att hjälpa kursdeltagarna, både i pedagogiskt och i socialt hänseende. Om känsliga uppgifter skyddas av sekretess hos lärarna, torde det också bidra till att skapa ett större förtroende mellan lärare och kursdeltagare.

Den elevvård som bedrivs utanför de egentliga elevvårdsfunktionärernas område inom AMU-gruppen är visserligen i viss mån annorlunda än den inom barn- och ungdomsskolan, t. ex. genom att någon samverkan med föräldrar knappast förekommer. Mot bakgrund av vad jag här anfört gör jag emellertid den bedömningen att även denna del av elevvården har en så pass framträdande roll inom AMU-utbildningen att det finns ett påtagligt behov av ett sekretesskydd i denna verksamhet. Intresset av insyn i denna del av AMU-gruppens verksamhet är också begränsat.

Enligt min mening bör sekretesskyddet för uppgifter i den elevvårdande verksamhet som inte bedrivs av särskilda funktionärer vara densamma inom AMU-utbildningen som inom barn- och ungdomsundervisningen. För den elevvård som bedrivs av lärare m. fl. kan behovet av sekretess inte anses vara lika markerat. Jag föreslår således att skaderekvisitet i denna verksamhet skall vara rakt, dvs. presumtionen skall vara för offentlighet. Att skillnaden mellan de olika sekretessnivåerna för de särskilda elevvårdsfunktionärerna och övriga befattningshavare som deltar i elevvården i praktiken inte torde vara särskilt stor vad avser känsliga uppgifter framgår av vad jag sagt i avsnitt 2.

Föremålet för sekretessen bör framför allt vara sådana uppgifter om de studerande som hänför sig till den elevvårdande verksamheten. I barn- och ungdomsskolan gäller emellertid sekretessen också för uppgifter av personlig natur som rör andra personer, t. ex. syskon, kamrater och föräldrar. Jag anser att det inte finns anledning att göra någon avgränsning till endast uppgifter om kursdeltagarna för det nu aktuella området utan förordar att sekretessen också här skall gälla för uppgifter om enskildas personliga förhållanden och alltså inkludera t. ex. anhöriga till eleven.

Mitt förslag innebär att utbildningspersonalen inom AMU-gruppen i många fall blir bunden av sekretess. I den mån övrig personal tar direkt befattning med elevvårdsärenden kan de i vissa fall också bli skyldiga att iaktta samma sekretess.

Jag är däremot inte beredd att föreslå något generellt sekretesskydd för integritetskänsliga uppgifter om kursdeltagare hos den administrativa personalen inom AMU-gruppen i de fall uppgifterna har lämnats i "kurativa" situationer.

Det är möjligt att även annan personal inom AMU-gruppen i enstaka fall kan få ta del av känsliga uppgifter. All personal inom AMU-gruppen kan precis som lärarna t. ex. ibland mer eller mindre frivilligt tjänstgöra som "informella" kuratorer och anförtros känsliga uppgifter. Jag har emellertid inte blivit övertygad om att det hos AMU-gruppen, förutom den del av verksamheten som hör till den elevsociala verksamheten och den

ellevårdande verksamheten i övrigt, förekommer så mycket uppgifter av känslig natur att det kan anses befogat med någon generell sekretess hos hela AMU-gruppen.

SÖ har som jag tidigare nämnt i sitt remissyttrande föreslagit att samma sekretesskydd införs också inom komvux, grundvux och folkhögskolan då förhållandena där vad gäller elevernas sociala situation och behov av stöd är desamma som inom AMU-verksamheten.

Mot bakgrund av vad jag föreslagit om sekretess inom AMU-utbildningen anser jag att den nya sekretessregeln även skall gälla inom komvux, grundvux, särsvux och folkhögskolan. Enligt min mening finns det däremot ingen anledning att utsträcka sekretessen ytterligare för den del av utbildningsväsendet i övrigt, t. ex. högskoleutbildningen, där det enligt nuvarande regler också saknas sekretesskydd.

Meddelarfriheten är begränsad på utbildningsområdet eftersom tystnadsplikt enligt 7 kap. 9 § sekretesslagen har företräde framför principen om meddelarfrihet. Endast i fråga om sådana uppgifter som hänför sig till skolans myndighetsutövning råder meddelarfrihet, dvs. i ärenden om tillrättaförande av en elev eller skiljande av en elev från vidare studier (16 kap. 1 § 3 sekretesslagen). Jag anser att samma princip bör gälla inom alla delar av utbildningsväsendet. Jag förordar därför ingen ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen i detta sammanhang.

Den administrativa verksamheten

Vid mina överväganden om ett behov av sekretesskydd för uppgifter om kursdeltagare inom AMU-gruppen är det främst sådana uppgifter som är av typiskt integritetskänslig natur som jag har haft i åtanke. I AMU-styrelsens framställning finns emellertid ett förslag om att även sådana normalt harmlösa administrativa uppgifter om kursdeltagarna som t. ex. adress och telefonnummer skall kunna sekretessbeläggas, om vederbörande riskerar personförföljelse. AMU-styrelsen uppger att kursdeltagarna inom AMU-gruppen ibland lever under sådana sociala förhållanden att det kan vara en förutsättning för att de skall kunna gå på AMU att deras adress m. m. inte lämnas ut till vem som helst. Kvinnor kan t. ex. behöva vara helt försäkrade om att män som de tidigare sammanbott med inte kan finna dem.

Denna fråga behandlades på ett mera generellt plan i ett lagstiftningsärende förra året (prop. 1987/88:41, KU 22, rskr. 51) i vilket frågan om möjlighet att införa sekretess i alla myndigheters register för uppgifter om var någon finns ingående övervägdes. Föredragande statsrådet anförde (a. prop. s. 12) att han inte var övertygad om att det fanns tillräckliga skäl för att begränsa offentlighetsprincipen och sekretessbelägga uppgifter om enskildas personliga förhållanden i samtliga personregister som förs av myndigheter. Man skulle i stället rikta in sig på de register som innehöll ett förhållandevis stort urval av befolkningen. Det framhölls bl. a. att det i ett öppet samhälle som vårt är svårt att i varje sammanhang ge sekretesskydd åt t. ex. någons adress. Riksdagen anslöt sig till denna uppfattning (KU 1987/88:22 s. 10). Jag redogör utförligare för dessa regler i avsnitt 5 under rubriken Folkbokföringssekretess.

Jag har förståelse för att det inom AMU-gruppen, med hänsyn till vissa kursdeltagares sociala situation, ibland kan uppstå ett behov av ett sekretesskydd även för dylika uppgifter. I den mån sådana uppgifter endast finns inom den elevsociala verksamheten eller kan hänföras till den elevvårdande verksamheten i övrigt bör det finnas möjlighet att sekretessbelägga dem med stöd av de tidigare redovisade resp. föreslagna sekretessbestämmelserna på dessa områden. Mot bakgrund av vad jag tidigare har anfört anser jag emellertid att det inte finns tillräckliga skäl att därutöver föreskriva en särskild sekretess för administrativa uppgifter. Det har alltså inte framkommit något som ger anledning till någon annan ståndpunkt än i det tidigare angivna lagstiftningsärendet.

Sammanfattning

Jag har alltså kommit fram till att det inte finns tillräcklig anledning att nu införa någon generell sekretess som skall gälla för all personal inom AMU-gruppen. Sjuksköterskor och kuratorer får även fortsättningsvis iakttä den nu gällande sekretessen på resp. område. Beträffande den personal som tar befattning med den elevvårdande verksamheten i övrigt inom AMU-utbildningen samt inom komvux, grundvux, särsvux och folkhögskolan förordar jag att det införs ett sekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden av samma omfattning som sekretesskyddet på motsvarande område inom barn- och ungdomsskolan. En bestämmelse om detta bör tas in i 7 kap. 9 § sekretesslagen, som är den paragraf som reglerar sekretessen inom utbildningsväsendet.

4 Sekretesskyddet för uppgifter inom kriminalvården

Mitt förslag: Den sekretess som för närvarande gäller inom kriminalvården för uppgifter om den som har dömts att undergå kriminalvård skall även gälla för uppgifter om personliga förhållanden rörande andra personer, t. ex. besökare på kriminalvårdsanstalterna och tilltänkta övervakare samt anhöriga.

Justitieombudsmannen Anders Wigelius förslag överensstämmer i princip med mitt men avser endast sekretesskydd i fråga om besökare.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser är positiva till förslaget. En remissinstans ställer sig dock något tveksam till behovet av ett utökat sekretesskydd inom kriminalvården. Ett par remissinstanser påpekar att sekretesskyddet också bör gälla för uppgifter som inhämtas om tilltänkta övervakare.

Bakgrunden till mitt förslag: Sekretessen inom kriminalvården regleras i 7 kap. 21 § sekretesslagen. Bestämmelsen är tillämplig hos kriminalvårdsstyrelsen och de styrelsen underställda riksanstalterna samt hos region-

kanslierna, lokalanstalterna, häktena och skyddskonsulenterna. Bestäm- melsen är vidare tillämplig vid nämnderna inom kriminalvården, dvs. kriminalvårdsnämnden och övervakningsnämnderna.

Sekretessens föremål är uppgifter om den som har dömts att undergå kriminalvård, vare sig det är fråga om vård i anstalt eller i frihet. Sekretess gäller, om det kan antas att den dömda eller någon honom närstående lider men om uppgifterna röjs. Dessutom gäller sekretess för sådana uppgifter, om det uppkommer fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men om de röjs.

För närvarande är det alltså bara uppgifter om de dömda som kan skyddas av sekretess enligt denna bestämmelse. Sedan sekretesslagen träd- de i kraft den 1 januari 1981 har emellertid lagen (1974:203) om kriminal- vård i anstalt (KvaL) ändrats så att det blivit möjligt för kriminalvårdens myndigheter att hämta in uppgifter om personer som den intagne vill ha besök av eller samtala i telefon med (SFS 1982:401).

Enligt 29 § andra stycket KvaL skall det i vissa fall i förväg undersökas om den tilltänkte besökaren har dömts eller är misstänkt för allvarlig brottslig verksamhet. I den utsträckning det behövs och lämpligen kan ske skall upplysningar också inhämtas om hans personliga förhållanden i övrigt. I 30 § samma lag föreskrivs att i den mån det anses behövligt en sådan kontroll också kan göras beträffande den som den intagne önskar samtala med i telefon.

Bestämmelserna har tillkommit i syfte att öka möjligheterna att komma till rätta med narkotikamissbruk och annan brottslighet på anstalterna.

Uppgifter om besökare och dem som skall ha telefonkontakt med intag- na hämtas främst från det centrala kriminalvårdsregistret, frivården, poli- sen och den intagnes akt. Det är i första hand uppgifter om den besökandes eventuella inblandning i narkotikahandling eller annan liknande brottslig verksamhet som är av intresse. Men även andra uppgifter om besökarens personliga förhållanden kan alltså inhämtas enligt dessa regler (prop. 1981/82:141 s. 41 f.).

I den del uppgifterna härrör från kriminalvårdsregistret och frivården är det fråga om uppgifter om någon som har dömts att undergå kriminalvård. Sekretesslagens bestämmelser i 7 kap. 21 § är då tillämpliga på dessa uppgifter när de kommit till anstalten, även om de i och för sig avser en besökare.

Ofta inhämtas uppgifter om de besökande från polisen. I den mån dessa uppgifter behöver sekretessbeläggas till skydd för brottsuppdagande åtgär- der är 5 kap. 1 § sekretesslagen tillämplig också hos kriminalvårdsanstal- ten.

Regler om sekretess för uppgifter i register hos polisen till skydd för den registrerades integritet finns i 7 kap. 17 § (kriminal- och polisregister o. d.) och 7 kap. 18 § (andra register angående brott än kriminal- och polisregis- ter).

Sekretesskyddet är mycket starkt för dessa uppgifter. Polisregistren reg- leras i lagen (1965:94) om polisregister m. m. med anslutande bestämmel- ser i polisregisterkungörelsen (1969:38). Motsvarande regler finns beträf- fande det allmänna kriminalregistret.

Av 17 § polisregisterkungörelsen framgår att utdrag ur polisregister meddelas på framställning av bl. a. styresmannen för en kriminalvårdsanstalt när uppgiften behövs för prövning av en fråga enligt KvaL. Uppgifter om en besökande, vilka finns i polisregistret och som ofta är av mycket integritetskänslig natur, kan alltså lämnas ut till anstalten. Hos anstalten omfattas som framgått uppgifterna av sekretess endast om det är fråga om uppgifter om någon som har dömts att undergå kriminalvård. I andra fall är uppgifterna offentliga.

Uppgifter om besökande kan också hämtas ur den intagnes akt. Bestämmelsen i 7 kap. 21 § sekretesslagen gäller bl. a. uppgifter i denna akt. Bestämmelsen tar emellertid sikte på uppgifter om den dömda. Uppgifter om besökare, som är t. ex. anhöriga till denne, torde därför bli offentliga också när de inhämtas från den intagnes akt.

Av vad jag nu anfört framgår att det i samband med de utredningar om besökstillstånd o. d. som företas på kriminalvårdsanstalterna inhämtas uppgifter som ofta är mycket integritetskänsliga. Många av dessa uppgifter omfattas inte av någon sekretess när de förekommer inom kriminalvården.

Skälen för mitt förslag: En grundtanke bakom offentlighets- och sekretessregleringen är som jag tidigare redovisat att sekretess inte skall gälla för uppgifter annat än om det verkligen behövs. De avvägningar mellan de motstående intressena av offentlighet och sekretess som gjordes vid sekretesslagens tillkomst grundades på ett omfattande utredningsarbete. När det gäller en verksamhet som bedrevs vid sekretesslagens tillkomst måste man därför normalt kräva att det senare har kommit fram sådana nya omständigheter som för med sig att de avvägningar som då gjordes inte längre är giltiga.

De ovannämnda ändringarna i KvaL, som möjliggör för kriminalvårdsmyndigheterna att hämta in vissa uppgifter som rör andra enskilda än de intagna, har kommit till efter sekretesslagens tillkomst. Frågan om sekretess till skydd för besökarens integritet berördes dock inte i lagstiftningsärendet.

Det är alltså fråga om från integritetssynpunkt mycket känsliga uppgifter som hos andra myndigheter ofta är underkastade sekretess till skydd för den enskilde. Det behov av insyn som offentlighetsprincipen skall tillgodose är naturligtvis starkt i frågor om tillstånd för enskilda att besöka eller tala i telefon med någon som är intagen i en kriminalvårdsanstalt. Jag delar emellertid justitieombudsmannens och remissinstansernas uppfattning att det finns ett påtagligt behov av sekretess för de här aktuella uppgifterna. Starka skäl får därför anses föreligga för en ändring i sekretesslagen för att uppnå vidgade möjligheter till sekretess inom kriminalvården för uppgifter om enskilds personliga förhållanden.

Jag föreslår att föremålet för sekretessen i 7 kap. 21 § sekretesslagen inte längre skall vara begränsat till uppgifter om personliga förhållanden hos den som har dömts att undergå kriminalvård. Mitt förslag är att sekretessen inom kriminalvården skall gälla också för uppgifter av personlig natur som rör andra personer. De personer som jag främst har diskuterat är då besökare till den intagne eftersom det i första hand är i fråga om dessa som

sekretessfrågan aktualiserats. Förslaget bör också omfatta uppgifter om t. ex. anhöriga till klienter inom kriminalvården.

Ett par remissinstanser har föreslagit att sekretesskyddet bör gälla också uppgifter som inhämtas om tilltänkta övervakare. Eftersom det är fråga om att göra en lämplighetsbedömning av en föreslagen övervakare kan det även i dessa utredningar förekomma mycket känsliga uppgifter om personliga förhållanden, t. ex. om den intagne själv föreslår övervakare. I dessa fall händer det ibland att skyddskonsulenterna efter utredning fattar beslut att inte förordna den begärda övervakaren på grund av att det förekommit uppgifter som visar att denne får anses olämplig för uppdraget.

Jag anser därför att även uppgifter om personliga förhållanden i utredningar om tilltänkta övervakare bör kunna omfattas av sekretess. Bestämmelserna i 7 kap. 21 § sekretesslagen bör avse också denna personkategori, som i detta sammanhang får anses falla under begreppet enskild.

Det finns enligt min mening ingen anledning att ge ett starkare skydd för t. ex. anhörigas och tilltänkta övervakares integritet än vad som redan gäller till skydd för den intagne. På samma sätt som vad gäller för den intagne skall sekretess därför gälla för uppgifter om nu avsedda personkategorier inom kriminalvården om det är risk för att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Presumtionen skall alltså som tidigare vara för offentlighet.

Begränsningen i meddelarfriheten på kriminalvårdsområdet gäller enligt 16 kap. 1 § 3 sekretesslagen endast såvitt avser uppgifter vilkas röjande kan antas medföra fara för att någon utsätts för våld eller annat allvarligt men. Övriga uppgifter får däremot lämnas för offentliggörande i tryckt skrift trots att de i och för sig kan vara sekretessbelagda genom 7 kap. 21 § sekretesslagen. Enligt min mening finns det ingen anledning att ändra denna princip därför att sekretessen inom kriminalvården också skall kunna omfatta andra än dem som har dömts att undergå kriminalvård. Jag förordar därför i denna del ingen ändring i 16 kap. 1 § sekretesslagen.

5 Sekretessen för uppgifter i namnären den

Mitt förslag: Sekretess skall gälla i ärenden om byte av namn för uppgifter om en enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Patent- och registreringsverkets förslag överensstämmer med mitt. Verket anser vidare att sekretess bör gälla hos verket för uppgifter som redan är sekretessbelagda hos andra myndigheter.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser utom två har tillstyrkt förslaget. Justitiekanslern vill inte motsätta sig att frågan om behovet av en sekretessbestämmelse närmare undersöks. Malmö tingsrätt har avstyrkt förslaget. En eventuell sekretessreglering bör enligt tingsrätten i vart fall inte omfatta mer än konstllhörighetsfallen.

Namnbyten

Namnlagen (1982:670, omtryckt 1982:1134, ändrad senast 1988:261) trädde i kraft den 1 januari 1983. Den ersatte 1963 års namnlag (1963:521).

Flertalet namnären den handläggs av pastorsämbetet efter anmälan. Det gäller t. ex. barns byte till efternamn som bärs av någon av föräldrarna (5 §) och makes byte till den andre makens efternamn (9 §). Beslut av pastorsämbetet får överklagas till domkapitlet, därefter till kammarrätten (37 §) och slutligen till regeringsrätten.

Vissa namnären den handläggs efter ansökan hos patent- och registreringsverket (PRV) i första instans. Det gäller byte av efternamn till nybildat efternamn eller till efternamn som inte kan förvärvas genom anmälan till pastorsämbetet (11 §). PRV:s beslut överklagas till patentbesvärsrätten och slutligen till regeringsrätten (42 och 43 §§).

I vissa fall krävs för att barn skall få byta efternamn att allmän domstol finner det förenligt med barnets bästa att bytet sker (6, 8 och 11 §§). I de fall byte sker enligt 11 § kan PRV som villkor för namnbytet uppställa att en sådan domstol skall ha funnit bytet förenligt med barnets bästa. Tingsrättens beslut överklagas till hovrätten och slutligen till högsta domstolen.

Den princip som gäller enligt namnlagen vid s. k. administrativa namnförvärv (dvs. förvärv genom anmälan eller ansökan) är att en person bör ha så stor frihet som möjligt att välja efternamn. Den som en gång har bytt namn efter ansökan måste dock ha särskilda skäl för att få göra ett nytt sådant byte. I förarbetena angavs att sådana särskilda skäl kan vara att ett namn av allmänheten kommit att förknippas med något klandervärt, exempelvis grov brottslighet. Sålunda borde släktingar till en känd brottsling få byta namn, även om det förvärvats i administrativ ordning (se prop. 1981/82:156 s. 58).

I 12 § namnlagen har tagits upp de krav som ställs på ett namn från språkliga och liknande synpunkter. Enligt 13 § får ett efternamn inte godkännas om det kan förväxlas med namn eller andra kännetecken som tillkommer någon annan.

Enligt 14 § andra stycket namnlagen krävs synnerliga skäl för att bifalla en ansökan om byte till ett efternamn om hinder föreligger mot namnet enligt 12 eller 13 § namnlagen, t. ex. därför att namnet är i bruk som förnamn eller därför att någon annan enligt lag bär namnet eller har rätt att bära namnet.

Även i fråga om förnamn handläggs flertalet ärenden av pastorsämbetet. Förnamn skall inom tre månader från födelsen anmälas till pastorsämbetet (30 §).

Den som endast har ett förnamn kan efter anmälan till pastorsämbetet förvärva ytterligare förnamn. Har man förvärvat flera förnamn i samband med födelsen kan man också byta ut, lägga till eller stryka ett eller flera förnamn. Även detta sker genom anmälan till pastorsämbetet. Sådan anmälan får göras endast en gång (31 §). Man kan också ändra ordnings-

följd mellan förnamnen och ändra stavningen av namn genom anmälan till pastorsämbetet (32 §). Om det finns särskilda skäl, kan man i andra fall än de nu beskrivna genom ansökan hos PRV tillägga, ändra eller stryka förnamn, t. ex. göra ändringar beträffande alla sina förnamn.

Folkbokföringssekretessen

Enligt 7 kap. 15 § sekretesslagen gäller sekretess i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen, för uppgifter om enskildas personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Skaderekvisitet innebär att sekretesskydd kan ges såväl åt uppgifter av särskilt ömtålig art som, på grund av speciella omständigheter, åt normalt harmlösa uppgifter. Exempel på det förra är uppgifter om ändrad könstillhörighet, på det senare adressuppgifter i de fall man kan befara personföljelse.

I förarbetena till sekretesslagen (prop. 1979/80:2 Del A s. 211 f.) sägs bl. a. att sekretessen i bestämmelsen först och främst gäller den egentliga folkbokföringen. Även länsregistreringen och de register som förs av riksskatteverket i egenskap av central folkbokföringsmyndighet omfattas av uttrycket verksamhet som avser folkbokföringen. Sekretessen inom den egentliga folkbokföringen borde emellertid inte kunna kringgås genom att uppgifterna finge en vidsträcktare offentlighet i andra register som omfattar befolkningen. Bestämmelsen gäller därför också annat befolkningsregister som baserar sig på uppgifter från folkbokföringsmyndigheterna, t. ex. det ADB-baserade centrala statliga person- och adressregistret, SPAR. Bestämmelsen avsågs däremot inte gälla register som omfattar ett visst begränsat urval av befolkningen, t. ex. det hos centrala studiestödsnämnden. För sådana register gäller dock ibland sekretess enligt någon annan bestämmelse i sekretesslagen. Statistiska centralbyråns register omfattas t. ex. av statistiksekretessen enligt 9 kap. 4 §.

Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 januari 1988 kan uppgifter om enskildas personliga förhållanden, t. ex. namn och hemadress, i vissa fall skyddas av folkbokföringssekretessen också i myndighetsregister som endast omfattar ett begränsat urval av befolkningen (prop. 1987/88:41, KU 22, rskr. 51, SFS 1987:1161). Vid lagstiftningsarbetet övervägdes om det fanns tillräckliga skäl för att begränsa offentlighetsprincipen och sekretessbelägga uppgifter om enskildas personliga förhållanden i samtliga personregister som förs av myndigheter, såväl statliga som kommunala (prop. 1987/88:41 s. 12). Föredragande statsrådet uttalade emellertid att man borde rikta in sig på de register som innehåller ett förhållandevis stort urval av befolkningen. Sekretessen borde utvidgas beträffande sådana register men inte i fråga om alla myndighetsregister. Det borde dock klart framgå vilka myndighetsregister som skulle omfattas av den nya sekretessen, så att denna fråga inte skulle behöva bli föremål för osäkerhet och tolkningsfrågor i praxis. Regeringen skulle därför bemyndigas att meddela föreskrifter som närmare anger tillämpningsom-

rådet för sekretessbestämmelsen. Riksdagen godtog propositionen i denna del.

Det bemyndigande som sålunda getts regeringen gäller i verksamhet som avser registrering av en betydande del av befolkningen. Regeringen har med stöd av bemyndigandet föreskrivit att sekretess skall gälla för uppgifter i bl. a. rikspolisstyrelsens centrala passregister och trafiksäkerhetsverkets bil-, körkorts- och felparkeringsregister (1 a § sekretessförordningen, SFS 1980:657, omtryckt 1988:8).

PRV har i sin framställning uppgivit att verket tidigare i sin handläggning av namnären den ansett 7 kap. 15 § sekretesslagen tillämplig men att kammarrätten i en dom funnit att PRV:s handläggning av namnären den inte kan anses hänförlig till sådan verksamhet.

Skälen för mitt förslag: Ärenden om byte av namn handläggs, förutom av allmänna domstolar, av pastorsämbeten och PRV. Också statens invandraverk, riksskatteverket, länsskattemyndigheterna, socialstyrelsen och polismyndigheterna är eller kan vara direkt eller indirekt berörda.

För vissa av dessa myndigheter finns uttryckliga bestämmelser om sekretess i sekretesslagen. Pastorsämbetena, länsskattemyndigheterna och riksskatteverket omfattas ju av t. ex. 7 kap. 15 § sekretesslagen i folkbokföringsverksamheten. I andra fall gäller sekretess uppgifter av visst slag oberoende av hos vilken myndighet uppgifterna finns. Bestämmelsen i 7 kap. 14 § första stycket t. ex. innehåller bestämmelser till skydd för utläningar, oavsett i vilket sammanhang uppgifterna förekommer. Denna bestämmelse kan således PRV åberopa i de fall t. ex. en utläning byter namn för att undgå förföljelse. Någon bestämmelse som är tillämplig på hela PRV:s verksamhet i namnären den finns dock inte.

Som PRV har anfört som skäl för sin framställning kan verket vid handläggning av skenbart enkla namnären den få del av uppgifter som är av ytterst privat och känslig natur. Enligt namnlagen skall sökanden hos verket uppge skäl för sin ansökan om namnbyte. I vissa fall krävs särskilda skäl och i andra synnerliga skäl för att ansökan skall kunna bifallas. Till de skäl som åberopas i namnären den hör enligt vad PRV uppgett sådana uppgifter som sökanden lämnat till andra myndigheter, exempelvis polisen, sociala myndigheter och/eller folkbokföringsmyndigheten. Eftersom sekretess kan överföras endast från en myndighet till en annan i vissa – här ej aktuella – fall blir sådana uppgifter om en persons förhållanden som är sekretesskyddade hos andra myndigheter offentliga hos PRV. Som exempel kan nämnas namnbyten som hänger samman med beslut om ändrad könstillhörighet och ärenden där någon vill skaffa sig en ny identitet för att undgå misshandel eller annan förföljelse.

Som jag flera gånger har framhållit måste införandet av nya sekretessregler vara mycket välgrundat. En förutsättning för att anse ett behov av sekretess förcliga är att det förekommer uppgifter av känslig art i en viss verksamhet. Dessutom bör man emellertid kräva att de förekommer i större omfattning. Jag föreställer mig att antalet ärenden hos PRV med sådana uppgifter är relativt få. Å andra sidan är det givetvis i de av PRV nämnda fallen särskilt angeläget att uppgifterna inte kommer ut. Att uppgifter om ändrad könstillhörighet är synnerligen integritetskänsliga är

helt klart. Hos andra myndigheter som handlägger sådana frågor, t. ex. socialstyrelsen, omgärdas uppgifterna av sekretess. Det vore då olyckligt om uppgifterna kan lämnas ut hos PRV som ju till följd av namnbytesregeln måste ta befattning med sådana ärenden. Detsamma gäller uppgifter om personer som byter namn för att undgå förföljelse.

Som anfördes i det tidigare nämnda lagstiftningsärendet (prop. 1987/88:41 s. 13) torde det inte gå att förhindra att den som verkligen systematiskt försöker få uppgift om en adress sannolikt förr eller senare lyckas. Även om skyddet för personer som måste byta identitet på grundval av förföljelse aldrig kan bli absolut, bör man dock sträva efter att förstärka det så långt det är tillräckligt välmotiverat och faktiskt möjligt. Om syftet med ett namnbyte är risk för förföljelse, är det givetvis olyckligt att sekretess inte gäller hos den myndighet som beslutar om bytet. Intresset av insyn är inte heller så stort i denna typ av ärenden även om det är fråga om myndighetsutövning. Jag är därför beredd att tillmötesgå PRV:s framställning om förstärkt sekretesskydd i namnärenden. Flertalet remissinstanser har ju också ställt sig bakom den.

PRV har föreslagit en bestämmelse av innebörd att sekretess som gäller hos en annan myndighet, skall gälla även hos PRV när handlingar lämnas dit (s. k. sekundär sekretess). Jag är dock inte beredd att förorda en sådan regel. Behovet av sekretess och intresset av insyn kan vara olika hos de olika myndigheterna. Enligt min mening bör behovet av sekretess i ärenden hos PRV prövas självständigt med hänsyn till förhållandena där. Jag föreslår därför i stället att en ny bestämmelse införs om sekretess för uppgifter i namnärenden, under förutsättning av att det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Föremålet för sekretessen bör vara samma typ av uppgifter som enligt folkbokföringssekretessen, dvs. uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Härigenom kan man enligt min uppfattning tillgodose de behov som ligger bakom PRV:s framställning och samtidigt uppnå att sekretess inte kommer att gälla i de fall det inte verkligen är motiverat.

Statens invandrarverk har påpekat att uppgifter som hos verket är sekretessbelagda med stöd av 7 kap. 14 § andra stycket sekretesslagen inte torde vara sekretessbelagda, om de lämnas ut till en annan myndighet. Den av mig föreslagna bestämmelsen gör det dock möjligt att sekretessbelägga sådana uppgifter hos PRV, om det behövs av särskild anledning. Ibland torde dock sådana uppgifter redan i dag vara sekretessbelagda hos PRV enligt 7 kap. 14 § första stycket.

Socialstyrelsen har tagit upp en annan fråga. Socialstyrelsens råd för vissa rättsliga sociala och medicinska frågor (rättsliga rådet) prövar frågor om fastställelse eller om tillstånd enligt lagen (1972:119) om fastställande av konstllhörighet i vissa fall. För dessa ärenden gäller sekretess enligt 7 kap. 1 § sekretesslagen. Vid socialstyrelsen är både diariet och akter för dessa ärenden sekretessbelagda (8 § sekretessförordningen). Kopia av ansökan och beslut i dessa ärenden skickas enligt uppgift från socialstyrelsen till PRV och i vissa fall även till riksskatteverket. Socialstyrelsen anser att

frågan om sekretesskydd saknas för de handlingar som socialstyrelsen sänder över till riksskatteverket bör utredas av justitiedepartementet.

För min del vill jag erinra om att huvudregeln är att sekretessen inte följer med en hemlig uppgift till en annan myndighet, om det inte finns en särskild regel för detta. Man bör som jag förut framhållit vara restriktiv med att föreskriva om överföring av sekretess. Jag anser därför att det inte finns skäl att nu överväga en regel om överföring av sekretess i ärenden om fastställande av könstillhörighet. Socialstyrelsens begäran blir i sak tillgodosedd såvitt avser PRV genom den bestämmelse jag föreslår skall införas i sekretesslagen. Hos riksskatteverket torde redan i dag sekretess gälla med stöd av 7 kap. 15 §.

Patentbesvärsrätten har påpekat att för överinstansernas del är sekundär sekretess redan möjlig genom bestämmelserna i 12 kap. 1 § sekretesslagen. Rätten har tillagt att sekretess måste kunna gälla för uppgifter som efter överklagande lämnas under handläggningen av ett ärende. Eftersom jag föreslår att sekretess skall gälla i namnärenden generellt kommer denna regel att gälla också direkt hos patentbesvärsrätten och regeringsrätten vid överklagande av PRV:s beslut (jfr 12 kap. 1 § andra stycket sekretesslagen).

I 11 § andra stycket namnlagen finns som tidigare har uppgivits en föreskrift om att i de fall en ansökan om namnbyte avser barn under 18 år, PRV som villkor för namnbytet kan uppställa att domstol funnit namnbytet förenligt med barnets bästa. En bestämmelse om sekretess i ärenden om byte av namn kommer att omfatta även ärenden vid allmän domstol som rör byte av namn.

Kammarrätten i Göteborg ifrågasätter om meddelarfrihet skall gälla för de skyddade uppgifterna hos PRV. I 16 kap. 1 § sekretesslagen finns de tystnadsplikter uppräknade som har företräde framför principen om meddelarfrihet. De tystnadsplikter som regleras genom bestämmelser i sekretesslagen framgår av punkt 3. Beträffande flera av dessa sekretessbestämmelser är undantaget från meddelarfriheten begränsat genom att bara vissa uppgifter bryter igenom meddelarfriheten. Övriga uppgifter får alltså lämnas för offentliggörande i tryckt skrift trots att de i och för sig är sekretessbelagda genom bestämmelser i sekretesslagen. Bestämmelsen i 7 kap. 15 § om folkbokföringssekretessen finns inte med bland de bestämmelser som bryter meddelarfriheten. Jag anser därför att inte heller den nya bestämmelsen om sekretess i namnärenden bör bryta igenom meddelarfriheten.

Sammanfattningsvis föreslår jag alltså att en ny bestämmelse skall införas i 7 kap. sekretesslagen som ger sekretess för uppgifter om enskilda personliga förhållanden i ärenden om byte av namn, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

6 Sekretessen för uppgifter inom den kommunala konsumentverksamheten

Min bedömning: Någon särskild sekretess införs inte för uppgifter i kommunal budgetrådgivning.

Konsumentverkets förslag innebär att sekretess skall gälla för uppgifter i den kommunala budgetrådgivningen i samma utsträckning som för motsvarande uppgifter inom socialtjänsten.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser utom en har tillstyrkt eller inte haft något att invända mot framställningen. Malmö tingsrätt har avstyrkt den och ifrågasätter, om känsliga uppgifter förekommer i sådan omfattning och om risken för att de skall spridas är så stor att skäl finns för sekretess, även om allmänhetens behov av insyn i verksamheten i och för sig är begränsat.

Skälen för min bedömning: Riksdagen beslutade år 1986 om inriktningen av konsumentpolitiken (prop. 1985/86:121, LU 34, rskr. 152).

Föredragande statsrådet uttalade i den proposition som föregick riksdagsbeslutet (a. prop. s. 51) att utvecklingen av den lokala konsumentpolitiska verksamheten skulle ges hög prioritet inom konsumentpolitiken. I verksamheten ingår rådgivning, reklamationshantering, information, marknadsuppföljning, varu- och serviceförsörjning, utbildning och stöd till organisationer. Verksamheten är frivillig. Många kommuner har inrättat en särskild konsumentnämnd för att sköta den. Om detta inte är fallet, handhas verksamheten av kommunstyrelsen. I propositionen förordades att konsumentpolitiken tydligare skulle inriktas mot de hushållsekonomiska frågorna, vilket innebar att rådgivningen i kommunerna i högre grad borde inriktas mot budgetrådgivning (a. prop. s. 56).

I den kommunala konsumentrådgivningen ingår således budgetrådgivning till enskilda. Sådan rådgivning förekommer också inom socialtjänstens ram. Rådgivning börjar ofta med att den enskilde besöker socialnämnden för att ansöka om bistånd. I samband med genomgången av den bidragssökandes ekonomiska förhållanden hänvisas sökanden ofta till den kommunala konsumentrådgivningen för en närmare genomgång av sökandens ekonomiska situation. Det förekommer dessutom allt oftare att familjer vänder sig direkt till den kommunala konsumentrådgivningen för att få hjälp med en kreditsanering av familjens ekonomi.

När budgetrådgivningen sker inom socialtjänstens ram gäller enligt 7 kap. 4 § sekretesslagen sekretess för uppgifter om den enskildes personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. Presumtionen är således för sekretess. När uppgifter lämnas till den kommunala konsumentverksamheten finns normalt inte något sekretesskydd.

Som konsumentverket har framhållit i sin framställning aktualiserar utvecklingen mot ökad tonvikt vid budgetrådgivning frågan om sekretesskydd för uppgifter om enskildas personliga förhållanden. Rådgivningen lär oftast förutsätta att den enskilde med förtroende vågar lämna ut känsliga

ga uppgifter om sig själv. Det kan röra sig om upplysningar av rent ekonomisk art, som t. ex. uppgifter om inkomst, skuldsättning och bidrag. Inte sällan har de ekonomiska problemen sitt ursprung i sjukdom, arbetslöshet eller andra liknande personliga förhållanden. Även sådana uppgifter måste ofta redovisas som underlag för rådgivningen.

I den tidigare nämnda propositionen betonas vikten av samverkan mellan socialtjänsten och kommunal konsumentverksamhet i budgetrådgivningsfrågor. Ett sådant samarbete kan som konsumentverket uttalat innebära att en konsumentvägledare medverkar i budgetrådgivning hos socialtjänsten, även om rådgivningen i hög grad sker hos konsumentvägledningen. Uppgifter, som inom socialtjänsten omfattas av sekretess, blir offentliga då de lämnas till den kommunala konsumentverksamheten. Detta kan vara svårt för den enskilde att förstå och möjligen försämra förutsättningarna för rådgivningen. De hänsyn till den enskildes personliga integritet som motiverar sekretesskyddet inom socialtjänsten kan anses motivera sekretess även inom den kommunala konsumentverksamheten.

Konsumentverkets begäran om att sekretesslagen skall ändras så att sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga förhållanden som lämnas inom den kommunala konsumentverksamheten skall bedömas mot den nu angivna bakgrunden.

Som jag tidigare har påpekat flera gånger i detta ärende är en grundtanke bakom offentlighets- och sekretessregleringen att sekretess inte skall gälla för uppgifter om det inte verkligen behövs. När man har att ta ställning till ett önskemål om sekretess till skydd för enskilda i fråga om uppgifter i allmänna handlingar måste en avvägning göras mellan grunderna för offentlighetsprincipen och det behov av sekretess som kan ligga bakom önskemålet. Frågan är då först vilket offentlighetsintresse som råder inom den verksamhet där sekretess önskas, därefter måste undersökas om det förekommer känsliga uppgifter och om det finns någon risk för att de kan användas på ett sätt som leder till skada eller men för den enskilde.

Allmänhetens intresse av insyn i den här delen av konsumentverksamheten måste anses begränsat och något som särskilt talar emot sekretess i det hänseendet finns därför inte.

Även om sekretess gäller för uppgifter inom en verksamhet, exempelvis socialtjänsten, är detta inte i sig ett skäl för att uppgifterna skall vara sekretessbelagda även på annat håll. En av grundtankarna bakom sekretesslagen är, då sekretess föreskrivs i fråga om en viss verksamhet, att sekretessen behövs just där på grund av att det finns känsliga uppgifter inom den aktuella verksamheten. Sambandet med socialtjänsten är därför sett isolerat inte ett skäl för att föreskriva sekretess i konsumentverksamheten.

Den kommunala konsumentverksamheten bedrivs inte inom socialtjänsten, även om den ibland sker i samarbete med den verksamheten. Behovet av sekretess för uppgifter vid budgetrådgivning bör därför bedömas fristående från vad som gäller inom socialtjänsten.

De uppgifter som lämnas vid den kommunala budgetrådgivningen ges frivilligt och i förtroende. För att rådgivningen skall fungera på bästa sätt är det naturligtvis angeläget att den bild som budgetrådgivaren får av den

sökandens personliga förhållanden är så fullständig som möjligt. Det är givet att de uppgifter som lämnas kan vara av sådan natur att den enskilde kan uppleva det som obehagligt om de blir offentliga. Det kan ju vara fråga om t. ex. alkoholmissbruk och skuldsättning hos privata långivare m. m.

Jag har emellertid inhämtat att det endast sällan förekommer några allmänna handlingar vid den kommunala budgetrådgivningen. Den enskilde har visserligen ofta skuldebrev och andra handlingar med sig till rådgivningen. Konsumenten och budgetrådgivaren går igenom konsumentens ekonomi med hjälp av de handlingar han har med sig. Budgetrådgivaren gör, ofta vid konsumentens första besök, en ekonomisk sammanställning med hjälp av vad som då framkommer. De flesta budgetrådgivningsärenden är därmed avslutade och den enskilde tar med sig sina handlingar tillbaka. I de fall budgetrådgivaren skall hjälpa den enskilde med ackordsförhandlingar eller andra uppgörelser görs vissa minnesanteckningar. När handläggningen av ett sådant ärende är avslutad, vilket brukar ta två till fyra månader, kastas minnesanteckningarna. De handlingar som finns kvar, t. ex. statistiska uppgifter, går inte att hänföra till den enskilde.

Redogörelsen visar enligt min uppfattning att behovet av sekretess kan ifrågasättas eftersom knappast några handlingar bevaras. De uppgifter som bevaras hos myndigheten är inte av integritetskänsligt slag. Det har också kommit fram att budgetrådgivarna värnar om konsumenternas integritet och därför i så stor utsträckning som möjligt undviker att ta in handlingar som innehåller känsliga uppgifter i akten. Konsumenten behöver aldrig lämna ifrån sig sådana handlingar. Jag anser inte heller att det finns fog för någon misstanke om att konsumentvägledarna opåkallat skulle sprida uppgifter de fått del av muntligen. Det finns därför inte något behov av att införa tystnadsplikt av denna anledning.

Med hänsyn till det sagda och till den restriktivitet med vilken man bör pröva frågan om ny och utvidgad sekretess finner jag vid en samlad bedömning att jag inte är beredd att nu tillstyrka konsumentverkets framställning om att sekretess skall gälla för uppgifter som lämnats i den kommunala budgetrådgivningen. Om förhållandena i framtiden blir annorlunda kan det finnas anledning att återkomma till frågan.

7 Sekretesskyddet för uppgifter i bibliotekens låntagarregister

Min bedömning: Någon särskild sekretessbestämmelse för bibliotekens låntagarregister införs inte.

Göteborgs biblioteksnämnd har föreslagit att sekretess skall gälla för uppgifter i låntagarregistren i den allmänna biblioteksverksamheten.

Remissinstanserna: Förslaget har fått ett blandat mottagande av remissinstanserna. Ett par remissinstanser anser att sekretessfrågan bör utredas ytterligare. Några remissinstanser, bl. a. justitieombudsmannen Hans Rag-

nemalm och datainspektionen, avstyrker förslaget. Från några håll påpekas att behovet av litteraturvetenskaplig forskning måste beaktas vid en eventuell lagändring. Flertalet remissinstanser är dock positiva till förslaget. Ett stort antal kommuner och bibliotek, som på eget initiativ har yttrat sig över biblioteksnämndens framställning, har anslutit sig till denna.

Skälen för min bedömning: Vid folkbiblioteken förekommer i huvudsak tre typer av system för registrering av lån, nämligen databaserade system (huvudsakligen Bibliotekens Utlånings- och Mediakontrollsystem, BUMS), den s. k. kamerametoden samt det traditionella systemet med ett lånekort instoppat i en bokficka. Låntagarregistren är allmänna handlingar.

Allt fler bibliotek datoriserar sina utlåningsrutiner. Denna utökade datorisering av bibliotekens låntagarregister aktualiserar frågan om allmänhetens tillgång till information ur dem. Datoriseringen gör det betydligt lättare för utomstående att begära och ta del av uppgifter om det som den enskilde låntagaren för tillfället har lånat på biblioteket. I BUMS-systemet, men även i andra bibliotekssystem som t. ex. Stockholms stadsbiblioteks datasystem DOBIS/LIBIS, raderas emellertid uppgifter om vad en enskild låntagare lånat så snart boken lämnats tillbaka. Det är alltså inte möjligt att utläsa vilka böcker som under en längre tidsperiod har lånats ut till en bestämd person.

I de två andra typerna av lånerregistreringssystem finns uppgifterna kvar under längre tid. Det är emellertid praktiskt sett nästan omöjligt att t. ex. kartlägga en viss låntagares tidigare boklån.

Vid forskningsbiblioteken är förhållandena något annorlunda. Uppgifter om avslutade lån gallras visserligen här också men lån utestår betydligt längre vid forskningsbiblioteken än vid folkbiblioteken.

För närvarande finns ingen särskild bestämmelse i sekretesslagen som berör bibliotekens verksamhet. Låntagarregistren är därför enligt huvudregeln offentliga handlingar. Som grund för Göteborgs biblioteksnämnds framställning ligger uppfattningen att offentligheten kan utgöra ett hot mot den personliga integriteten. Det är främst de datorbaserade registren som avses.

När man har att ta ställning till ett önskemål om sekretessföreskrifter till skydd för enskilda i fråga om uppgifter i allmänna handlingar måste, som jag upprepade gånger framhållit, en avvägning göras mellan intresset av offentlighet och det behov av sekretess som kan ligga bakom önskemålet. Vid avvägningen måste man först fråga sig vilket offentlighetsintresse som råder inom den verksamhet där sekretess önskas. Offentlighetsintresset gör sig nämligen olika starkt gällande inom olika typer av allmän verksamhet. Allmänt sett är insyn i särskilt hög grad påkallad i angelägenheter där myndigheter framträder som utövare av offentlig makt. Det finns dock ett allmänt intresse av insyn i myndigheternas verksamhet även i de fall då den inte kan anses innefatta offentlig maktutövning. Vad gäller behov av insyn i bibliotekens verksamhet kan ett sådant finnas för t. ex. uppgifter om hur låntagare som inte sköter sina förbindelser med ett bibliotek behandlas av biblioteket.

Det är dock sannolikt att intresset av insyn i biblioteksverksamheten

kan tillgodoses, även om vissa uppgifter om enskildas boklån beläggs med sekretess. Offentlighetsintresset, när det gäller uppgifter om vilka lån någon har eller har haft, är alltså begränsat. Samtidigt vill jag emellertid ännu en gång betona att de värden som bär upp offentlighetsprincipen gör att behovet av nya sekretessregler, särskilt inom verksamheter där sekretess inte tidigare gällt, bör prövas med stor restriktivitet. Det förhållandet att offentlighetsintresset är begränsat är därför inte tillräckligt för att tillmötesgå en framställning om vidgad sekretess.

För att den grundlagsfästa rätten att ta del av allmänna handlingar skall kunna inskränkas bör det vidare krävas att det generellt sett föreligger en påtaglig risk för att offentligheten leder till skada eller men för den enskilde. För att behov av sekretess skall anses föreligga bör det krävas att det i verksamheten förekommer känsliga uppgifter i någonlunda stor omfattning. Det skall vidare föreligga en risk för att känsliga uppgifter används på ett sätt som kan leda till skada eller men för den enskilde.

För egen del anser jag att uppgifter om vilka böcker en person lånar på ett allmänt bibliotek normalt inte kan anses vara särskilt känsliga från integritetssynpunkt. Det torde vara ganska svårt att med utgångspunkt från sådana uppgifter dra några slutsatser om exempelvis låntagarens politiska uppfattning. Att man i stor omfattning studerar en viss politisk åskådning behöver ju inte innebära att man sympatiserar med den. Motsatsen kan precis lika gärna vara fallet. Inte heller kan uppgifter om en persons skönlitterära smak betraktas som särskilt integritetskänsliga annat än i sällsynta fall. När det gäller lån av företag eller forskare är frågan något mer svårbedömbart. Man kan tänka sig att uppgifter om ett företags lån används för industrispionage eller att en forskare på detta sätt kan få information om en konkurrerande kollegas arbete. Även om uppgifter om vad någon har lånat från ett allmänt bibliotek någon gång kan vara känsliga, får dock andelen känsliga uppgifter antas vara ringa.

Jag kan inte se annat än att risken att någon lider men av att uppgifterna om dennes boklån är offentliga är liten i praktiken. Enligt biblioteksnämnden är det mycket ovanligt att uppgifter begärs ur registren om vad någon har lånat. Det har dock förekommit att journalister begärt utdrag ur låneregistren för att publicera vad t. ex. politiker har lånat på biblioteken. Det kan alltså i och för sig i enstaka fall finnas en viss risk för att uppgifterna i bibliotekens låneregister kan användas på ett sätt som leder till skada eller men för den enskilde låntagaren. Denna risk måste dock bedömas som ringa, om man jämför med den typ av verksamhet där sekretess brukar gälla. Något egentligt "missbruk" av offentlighetsprincipen finns det inte någon anledning att befara.

En remissinstans framhåller visserligen att allmänhetens förtroende för biblioteken skulle kunna skadas allvarligt även av några enstaka fall av offentliggörande. Det är naturligtvis mycket viktigt att människor inte avhåller sig från att utnyttja biblioteken av rädsla för att deras läsvanor skall kartläggas av andra. Inte heller näringslivet bör av oro för att uppgifter missbrukas avhålla sig från att utnyttja den samhällsresurs som biblioteken utgör.

Jag har förståelse för att möjligheten att efterforska den enskildes läsva-

nor i enstaka fall kan inge olustkänslor hos de personer som lånar på bibliotek. Möjligheten att kartlägga en persons intresseområden kan av vissa låntagare uppfattas som ett hot mot den personliga integriteten. Jag vill emellertid betona vad jag redan tidigare har påtalat, nämligen att denna möjlighet i praktiken är mycket begränsad eftersom uppgifterna i det stora flertalet fall utplånas så fort en bok har återlämnats i den mån de finns i dataregister. Det är alltså i sådana fall inte möjligt att i efterhand ta del av uppgifter om vilka böcker den enskilde har lånat och lämnat tillbaka. Det är endast de utestående lånen som går att avläsa.

Vid mina överväganden har jag kommit fram till att det inte finns tillräckliga skäl att införa en regel om sekretess på det aktuella området. Den risk, som trots allt inte helt kan uteslutas, att uppgifterna i låneregistren i vissa fall används på ett sätt som kan leda till men för den enskilde bör kunna förebyggas genom ändrade sökmöjligheter och gallringsrutiner. En omständighet som i betydande grad påverkar innebörden av offentlighetsprincipen är vilka gallringsregler som skall tillämpas. Dessa regler är ju i praktiken avgörande för insynsmöjligheten.

De rutiner som redan tillämpas t. ex. i BUMS-systemet reducerar drastiskt möjligheten till integritetsintrång. Datainspektionen har vidare i sitt remissvar anfört att den är beredd att överväga möjligheten att eliminera de påtalade olägenheterna genom att införa begränsningar i möjligheten att söka fram information ur BUMS-systemet. Jag delar uppfattningen att det i stället för en sekretessreglering är lämpligt att tillgängligheten till uppgifter i låntagarregistren begränsas genom särskilda föreskrifter från datainspektionen. Sådana kan gå ut på att t. ex. bara identifikationsuppgifter på personer som inte har lämnat tillbaka böcker i rätt tid får användas som sökbegrepp. Detta ger helt andra möjligheter att anpassa varje register till vad som krävs i det särskilda fallet. Även när andra system för registrering av lån används bör uppgifterna om avslutade lån i stor utsträckning kunna gallras ut. Jag utgår ifrån att datainspektionen har uppmärksamheten riktad på denna fråga.

Några remissinstanser har påpekat att det kan finnas behov av sekretess också för adressuppgifter i låneregistren, t. ex. till skydd för förföljda kvinnor. Jag vill här på samma sätt som jag gjorde i avsnitt 5 hänvisa till prop. 1987/88:41 (s. 9 ff.), där frågan om utvidgad folkbokföringssekretess för vissa myndighetsregister behandlades. Förutsättningen för att regeringen skall få meddela föreskrifter att ett visst register skall omfattas av den s. k. folkbokföringssekretessen är att registret innehåller uppgifter om en betydande del av befolkningen i landet eller i ett visst område, t. ex. i en kommun.

Enligt min mening torde de skilda bibliotekens låntagarregister sällan vara så omfattande att det kan anses finnas förutsättningar för regeringen att meddela föreskrifter om att sekretess skall gälla i dessa register. Jag ser heller inte någon anledning att föreslå några ändrade regler i detta avseende. Jag vill påminna om uttalandet att den som verkligen systematiskt försöker få upplysning om en adress sannolikt förr eller senare lyckas även om han inte kan få fram uppgifterna genom något myndighetsregister.

Detta förhållande kan man inte bortse ifrån när man bedömer behovet av sekretess i detta hänseende.

Sammanfattningsvis anser jag alltså att det inte föreligger tillräckliga skäl att införa sekretess för uppgifter i låntagarregister.

8 Sekretesskyddet för barn gentemot vårdnadshavaren

Mitt förslag: Sekretessen till skydd för en underårig skall gälla även i förhållande till dess vårdnadshavare, om det finns anledning att anta att den unge skulle lida betydande men om uppgiften lämnades ut till denne. Den s. k. generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen om utbyte av sekretessbelagda uppgifter mellan myndigheter skall ha kvar samma tillämpningsområde beträffande uppgifter om barn som i fråga om uppgifter om vuxna.

Utredningen om barnens rätt har lämnat ett förslag som i princip överensstämmer med mitt men med två tillägg. Dels föreslås att sekretess skall gälla gentemot vårdnadshavaren också i de fall när uppgiften rör ett barn som har fyllt tolv år och har lämnats av barnet eller inhämtats i en förtroendesituation. Dels föreslås att frågan när sekretessen kan efterges av barnet resp. vårdnadshavaren skall lagregleras.

Remissinstanserna: Förslaget om att sekretess skall gälla gentemot vårdnadshavaren, om det finns särskild anledning att anta att barnet skulle lida men om uppgiften lämnades till denne, har i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Ett par instanser anser dock att frågan bör övervägas ytterligare.

Flertalet remissinstanser är kritiska till förslaget om s. k. förtroendese-kretess. Från några håll påpekas att regeln om partsinsyn medför att barnet inte kan garanteras full sekretess gentemot vårdnadshavaren.

De remissinstanser som har yttrat sig över förslaget om lagreglering om eftergift av sekretess till skydd för ett barn ställer sig avvisande till det.

De instanser som har berört frågan om generalklausulens tillämpningsområde delar uppfattningen att detta bör vara detsamma i fråga om uppgifter om barn som beträffande uppgifter om vuxna.

Skälen för mitt förslag:

Sekretess i förhållande till vårdnadshavare

Enligt 14 kap. 4 § sekretesslagen gäller sekretess till skydd för enskild inte i förhållande till den enskilde själv och kan i övrigt helt eller delvis efterges av honom. Undantag från detta kan dock föreskrivas i sekretesslagen. Detta har skett i tre fall (7 kap. 3, 7 och 17 §§). Undantagen saknar betydelse i detta sammanhang. I allmänhet är det alltså den person om vilken information finns hos en myndighet som förfogar över sekretessen.

Så är emellertid inte fallet när det gäller sekretess som är till förmån för en underårig.

Enligt 6 kap. 2 § föräldrabalken har vårdnadshavaren ansvar för barnets personliga förhållanden och har i enlighet därmed enligt 6 kap. 11 § nämnda balk rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Vårdnadshavaren skall i takt med barnets stigande ålder och utveckling ta allt större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål. Det är således vårdnadshavaren som i sin egenskap av den unges ställföreträdare i personliga angelägenheter normalt utövar dess befogenheter vad gäller rätten att ta del av och förfoga över sekretesskyddade uppgifter angående barnet. De förpliktelser som innefattas i vårdnadsskyldigheten förutsätter att vårdnadshavaren har insyn i barnets angelägenheter. För förhållandet mellan föräldrar och barn är det naturligtvis mycket viktigt att relevanta uppgifter om barnet kan lämnas ut till föräldrarna.

Den angivna principen är dock inte helt utan undantag.

I 7 kap. 5 § sekretesslagen finns sålunda en bestämmelse som direkt riktar sig mot föräldrarnas rätt till insyn. Av denna bestämmelse framgår att sekretess i vissa fall kan råda i förhållande till en underårigs förälder eller annan vårdnadshavare rörande uppgift om den underåriges vistelseort i de fall denne har omhändertagits eller vårdas enligt den särskilda lagstiftningen om vård av unga.

Någon annan lagregel som uttryckligen reglerar förhållandet mellan barn och vårdnadshavare i fråga om sekretess till skydd för barnet finns inte i sekretesslagen.

I förarbetena till sekretesslagen (prop. 1979/80:2 Del A s. 330) berördes denna fråga i samband med frågan om när den som har en legal ställföreträdare har rätt att lämna samtycke till att uppgifter om honom lämnas ut. Föredragande statsrådet ansåg att tre fall kunde urskiljas. I fråga om den som på grund av bristande mognad saknade all förmåga till bedömning av sekretessfrågan gällde att ställföreträdarens samtycke till utlämnandet krävdes och var tillräckligt. Beträffande t. ex. ungdomar måste å andra sidan, beroende på ålder och utveckling, vederbörandes eget samtycke många gånger vara tillräckligt. Häremellan låg de fall då samtycke för utlämnande borde krävas både från den omyndige och hans ställföreträdare.

Eftersom vårdnadsrätten uttunnas då barnet blir äldre kan således föräldrar inte alltid göra gällande att de har rätt att ta del av alla sekretesskyddade uppgifter rörande ett barn som uppnått en viss mognad och utveckling. Det kan t. ex. gälla uppgifter som den unge har lämnat till en läkare eller en socialsekreterare.

Någon fast åldersgräns finns inte för detta fall eftersom barn mognar och utvecklas så olika. Då barnet kommit upp i tonåren får det emellertid många gånger anses ha nått en sådan mognad att det bör åtnjuta visst skydd för sin integritet gentemot sina föräldrar. Det är givet att det här många gånger uppkommer svåra gränsdragningsproblem.

Det angivna synsättet har t. ex. ansetts innebära att uppgift om att en underårig flicka har sökt eller genomgått en legal abort normalt inte utan

hennes samtycke får avslöjas för vårdnadshavaren. Däremot har sekretessen hittills inte ansetts gälla gentemot vårdnadshavaren när det har varit fråga om barnpsykiatriska undersökningar av mindre barn.

Frågan om sekretesskydd för uppgifter om barn visavi deras vårdnadshavare har senare aktualiserats på nytt.

I en proposition om ändring i sekretesslagen såvitt gällde bl. a. reglerna för hälso- och sjukvården och socialtjänsten (prop. 1981/82:186 s. 36) behandlades frågan, i vilken utsträckning uppgifter som ett barn har lämnat till en myndighet kan lämnas ut till föräldrarna mot barnets önskemål. Föredragande statsrådet ansåg att frågan inte lämpade sig för en närmare reglering. Riksdagen gjorde inte någon erinran mot denna bedömning (KU 1982/83:12).

Med anledning av ett beslut av justitieombudsmannen Tor Sverne fick utredningen (Ju 1977:08) om barnens rätt genom tilläggsdirektiv år 1984 (dir. 1984:34) i uppdrag att överväga om det för vissa områden behövdes särskilda lagregler som ger myndigheter stöd att vägra lämna ut uppgifter om mindre barn till dess vårdnadshavare. Utredningens förslag i frågan har lagts fram i delbetänkandet (SOU 1987:7) Barnets rätt 3 Om barn i vårdnadstvister – talerätt för barn m. m. Som redovisats föreslår utredningen vissa regler i ämnet.

För egen del vill jag först framhålla att det här – vilket torde ha framgått – rör sig om en komplicerad lagstiftningsfråga. Givetvis är det ett önskemål att sekretesslagen ger ett så klart och tydligt svar som möjligt på spørsmålet om i vilken mån ett barns vårdnadshavare skall kunna disponera över uppgifter som rör barnet. Det kan emellertid förekomma en rad skiftande situationer som bör bedömas olika och som det kan vara svårt att med tillräcklig grad av precision reglera i lagtext. Det kan då vara en fördel att man överlämnar åt rättstillämpningen att göra de olika hänsynstaganden som behövs i stället för att åstadkomma en kanske alltför stelbent lagreglering.

Å andra sidan kan jag dela uppfattningen att det är angeläget att i möjligaste mån reglera vissa praktiskt betydelsefulla situationer där nuvarande avsaknad av bestämmelser kan anses ha lett till otillfredsställande resultat genom att utlämnandet kan antas skada barnet. Om det går att finna en lämplig lösning på behovet att åtminstone delvis reglera frågan om barns sekretesskydd gentemot deras vårdnadshavare, är jag därför beredd att förorda en sådan reglering.

I likhet med utredningen anser jag att utgångspunkten precis som hittills skall vara att vårdnadshavaren skall ha insyn i sekretesskyddat material som gäller barnet för att kunna fullgöra sina åligganden enligt föräldrabalken. Men eftersom ett barn ibland kan ha behov av ett sekretesskydd även i förhållande till sin vårdnadshavare bör det emellertid finnas undantag från denna princip.

Det finns emellertid situationer, vilket utredningen också pekat på, där vårdnadshavare och barn står i motsatsförhållande till varandra och där det i vissa fall, oavsett barnets ålder, skulle vara till skada för barnet att lämna ut sekretesskyddade uppgifter till föräldrarna. Det kan vara fallet i t. ex. vårdnads- och umgängestvister, vid behandling av sådana störningar

hos barnet som har sitt ursprung i familjeförhållandet och i omhändertagandesituationer.

Vid mina överväganden huruvida sekretesskydd för en underårig gentemot vårdnadshavaren bör regleras generellt eller endast för vissa områden, såsom inom socialtjänsten, hälso- och sjukvården och i skolan, där det ju främst kan bli aktuellt, har jag funnit att det kan finnas behov av sekretess till skydd för ett barn gentemot vårdnadshavaren också på andra områden. Som ett exempel kan här nämnas uppgifter i ärenden om rättsligt biträde hos allmän advokatbyrå för vilka det finns en sekretessregel i 9 kap. 9 § sekretesslagen.

Jag delar därför utredningens uppfattning att ett sekretesskydd för ett barn gentemot vårdnadshavaren bör omfatta alla uppgifter om barnet som kan sekretessbeläggas enligt sekretesslagen. Någon avgränsning till uppgifter inom vissa områden bör alltså inte göras.

En sådan sekretess bör lämpligen i enlighet med utredningens förslag utformas med ett rakt skaderekvisit, vilket innebär presumtion för att uppgifter skall lämnas ut till vårdnadshavaren. Sekretess bör alltså endast gälla, om det kan antas att den underårige lider men om uppgiften röjs. För att ytterligare begränsa de situationer där uppgifter skall kunna hemlighållas bör det dessutom krävas att det men som kan befaras vid utlämnande skall vara *betydande*, t.ex. genom att den unge kan skadas allvarligt psykiskt, fysiskt eller på annat sätt om uppgiften lämnas. Det torde i praktiken betyda att det i det enskilda fallet skall finnas speciella skäl som tyder på att en uppgift om den underårige kan komma att missbrukas av vårdnadshavaren i något avsevärt hänseende.

Jag vill särskilt betona att det skall kunna antas att barnet tar allvarlig skada av att en uppgift lämnas till vårdnadshavaren. Att den unge finner det obehagligt eller tror att vårdnadshavaren kommer att vidta åtgärder som han motsätter sig men som inte kan anses medföra betydande men för honom är inte tillräckligt. Jag vill i detta sammanhang erinra om den skyldighet som har införts i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (se SFS 1988:822) att underrätta vårdnadshavaren i de fall någon som inte fyllt 18 år är skäligen misstänkt för brott. Enligt bestämmelsen (6 c §) föreligger underrättelseskyldigheten endast om det inte finns särskilda skäl mot det. Bestämmelserna behöver således inte komma i konflikt med varandra.

En sekretessregel med den nu angivna innebörden tar sikte på de mest angelägna fallen där behov kan finnas att skydda barnet mot vårdnadshavaren, främst antingen därför att det är fråga om särskilt integritetskänsliga uppgifter eller därför att även andra uppgifter kan missbrukas av vårdnadshavaren på ett sätt som allvarligt skadar barnet. Som jag ser det kan befogade invändningar inte göras mot en sådan regel som knappast kan vålla stora problem i tillämpningen. Motsvarande sekretess finns i flera andra fall (t. ex. 7 kap. 25 §, 9 kap. 19 och 20 §§ och 11 kap. 4 §). Jag förordar därför att en sådan sekretessbestämmelse införs.

Den nu förordade regeln innebär inte något avsteg från principerna om vem som företräder en underårig. Även om sekretess enligt den nya regeln inte skulle gälla gentemot en underårigs vårdnadshavare, är det liksom

hittills beroende på den unges utvecklingsgrad och mognad, om han eller vårdnadshavaren eller eventuellt båda i förening disponerar över sekretessen.

Skillnaden gentemot det nuvarande rättsläget blir närmast att prövningen av om uppgifter, som omfattas av sekretess till skydd för en underårig, får lämnas till dennes vårdnadshavare, måste göras för alla barn oavsett ålder. Även uppgifter som rör små barn skall alltså med mitt förslag i vissa undantagsfall kunna sekretesskyddas gentemot vårdnadshavaren.

Jag föreslår således att sekretesslagen kompletteras med en bestämmelse som ger ett sekretesskydd för underåriga gentemot vårdnadshavaren i vissa speciella situationer. Bestämmelsen skall ses som ett undantag från huvudregeln att vårdnadshavaren har rätt att ta del av uppgifter som är sekretesskyddade till förmån för den unge. Den kan lämpligen tas in i 14 kap. 4 § sekretesslagen.

För att missförstånd inte skall uppstå vill jag tillägga följande. Att en vårdnadshavare inte alltid kan förfoga ensam över den sekretess som gäller till förmån för den underåriga innebär inte att vårdnadshavaren är helt avskuren från att få information om sina barn.

Enligt 1 kap. 5 § sekretesslagen kan en myndighet lämna ut sekretessbelagda uppgifter om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Bestämmelsen skall visserligen tillämpas restriktivt, men den kan bli tillämplig om en myndighet anser det nödvändigt att lämna ut sekretesskyddade uppgifter om ett barn till en vårdnadshavare för att myndigheten skall kunna fullgöra sina uppgifter. Så kan det t. ex. för att de sociala myndigheterna skall kunna hjälpa en ung person som missbrukar narkotika vara nödvändigt att föräldrarna informeras om den unges missbruk. Likaså kan en skola behöva lämna ut uppgifter till vårdnadshavaren för att kunna fullgöra den elevvårdande verksamheten avseende en elev som har missbruksproblem eller missköter sig i skolan även om uppgifterna är sekretessbelagda.

Det finns också vid tillämpning av skaderekvisit ett större eller mindre utrymme för myndigheter att lämna i och för sig känsliga uppgifter om en underårig till en vårdnadshavare som inte själv kan efterge sekretess för uppgifterna. Det kan nämligen förhålla sig så att den nackdel för den unge som uppgiftslämnandet kan anses medföra mer än väl uppvägs av den fördel för honom som får bedömas följa av det. Sammantaget uppstår i så fall inte något men för den unge, och uppgifterna får lämnas ut.

Avslutningsvis bör också beröras frågan om ett liknande sekretesskydd, som det som jag nyss förordat, kan behövas för en enskild person som har en legal ställföreträdare som inte är vårdnadshavare. Vad jag tänker på är god man enligt föräldrabalken och det nya rättsinstitutet förvaltare som har föreslagits bli infört den 1 januari 1989 (prop. 1987/88:124). I de flesta fall anses godmansinstitutet och det nya förvaltarskapsinstitutet som en rent ekonomisk förvaltning. Det finns då i regel inte något intresse från ställföreträdarens sida att få ta del av integritetskänsliga uppgifter om huvudmannens person, t. ex. uppgifter i en patientjournal. I de fall den legale ställföreträdarens uppdrag också avser att sörja för huvudmannens person kan det i och för sig finnas ett berättigat intresse för honom att även

få ta del av sådana uppgifter om huvudmannen om de behövs för att han skall kunna fullgöra sitt uppdrag. Det torde dock i allmänhet inte finnas några motstående intressen i dessa fall. Risken för att huvudmannen skulle komma att skadas om de sekretessbelagda uppgifterna lämnades ut till den gode mannen eller förvaltaren får dock anses vara så liten att det inte finns tillräcklig anledning att införa en speciell lagreglering om sekretesskydd även för dessa relationer.

Särskild förtroendese sekretess till skydd för unga

Frågan om sekretess till skydd för underåriga mot deras vårdnadshavare när det gäller uppgifter som lämnats till myndigheter i förtroendesituationer har tagits upp av utredningen utan att den omnämnts i direktiven. Enligt utredningens mening bör uppgifter om den som har fyllt tolv år inte få lämnas ut till vårdnadshavaren utan den unges medgivande, om uppgiften har lämnats i förtroende eller inhämtats i samband med att den unge vänt sig till myndigheten i förtroende. Utredningen har framhållit att det är av stor betydelse att en ung människa i förtroende kan vända sig till t. ex. socialtjänsten med sina problem.

För min del vill jag erinra om att frågan om lämpligheten av en sekretessreglering som skiljer mellan förtroendese sekretess och andra fall diskuteras vid sekretesslagens tillkomst (prop. 1979/80:2 Del A s. 161 f.) såvitt avsåg hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Någon särskild förtroendese sekretess borde enligt föredragande statsrådets mening inte gälla inom dessa områden. Som skäl anfördes bl. a. att bestämmelser om förtroendese sekretess är svårtillämpade. Det kan ofta uppkomma tveksamhet huruvida uppgifter har lämnats i en förtroendesituation eller inte. Det är inte heller säkert att de uppgifter som lämnats eller inhämtats i en förtroendesituation är de mest skyddsvärda. Riksdagen anförde inte någon annan uppfattning i denna fråga.

Visserligen har, som utredningen också påpekar, en konstruktion med sekretess för förtroendesituationer inte helt kunnat undvikas i sekretesslagen. Sådan sekretess förekommer vid den kommunala familjerådgivningen (7 kap. 4 §) och hos allmän advokatbyrå (9 kap. 9 §). Det är dock här fråga om klart avgränsade situationer vid verksamhet särskilt inriktad på rådgivning e. d. Enligt utredningens förslag skulle förtroendese sekretess i förhållande till en vårdnadshavare gälla hos alla myndigheter dit den unge vänder sig. Jag anser att de skäl som anfördes vid sekretesslagens tillkomst mot en särskild förtroendese sekretess gör sig gällande med samma styrka i det nu behandlade fallet.

Förslaget kan vidare leda längre än vad som är lämpligt och möjligt, om vårdnadshavaren skall kunna fullgöra sina skyldigheter enligt föräldrabalken. Det är självklart i och för sig av betydelse för barnet att dess uppgifter till t. ex. en kurator eller läkare i vissa fall inte blir tillgängliga för vårdnadshavaren. Utgångspunkten måste emellertid vara att familjen ses som en enhet, och det skulle enligt min mening bli svårt att på lämpligaste sätt hjälpa t. ex. ungdomar som vänt sig till de sociala myndigheterna, om möjlighet aldrig skulle finnas att lämna sådana uppgifter till vårdnads-

havaren som den unge lämnat i en förtroendesituation. Den föreslagna regeln överensstämmer inte med tankegången att det i första hand är föräldrarna som har ansvaret för barns och ungdoms vård och fostran.

Enligt min uppfattning torde de principer som tidigare angetts i fråga om vem som disponerar över sekretess till skydd för en underårig ofta ge resultatet att ett samtycke från den unge krävs för att uppgifter som denne lämnat i en här aktuell situation skall få lämnas till vårdnadshavaren. I allmänhet kan man nämligen räkna med att det inte är barn som till fullo representeras av sin vårdnadshavare som uppsöker en myndighet. I de fall där det är fråga om ett mindre barn bör man vidare kunna utgå från att det regelmässigt rör sig om så integritetskänslig information eller annars sådana uppgifter att den av mig förut föreslagna nya regeln om sekretess vid risk för betydande men kommer att kunna tillämpas. Jag menar därför att det inte krävs någon särskild bestämmelse för att tillgodose det syfte utredningen har haft med sitt förslag.

Som utredningen och vissa remissinstanser har påpekat hindrar sekretess i princip inte att en part i ett mål eller ärende hos en domstol eller en myndighet tar del av en handling eller något annat material i målet eller ärendet (14 kap. 5 § sekretesslagen). Om det uppkommer ett mål eller ärende som rör ett barn och i vilket även dess vårdnadshavare är part, har denne därför i regel rätt att ta del av alla relevanta uppgifter om barnet. Det finns dock vissa möjligheter att hemlighålla uppgifter även i ett partsförhållande. Om det med hänsyn till ett allmänt eller enskilt intresse är av synnerlig vikt att sekretessbelagda uppgifter i materialet inte röjs får de inte lämnas ut. En viss intresseavvägning måste här göras mellan vårdnadshavarens intresse av insyn på grund av sitt föräldraansvar och barnets intresse av integritet gentemot vårdnadshavaren. Uttrycket "synnerlig vikt" innebär emellertid att denna bestämmelse skall användas endast i mera utpräglade undantagsfall.

Rätt att efterge sekretess till skydd för unga

Till frågan om i vilken utsträckning uppgifter som en underårig har lämnat till en myndighet kan lämnas ut till föräldrarna mot dennes önskemål hör också vem som skall kunna efterge den sekretess som gäller till förmån för en underårig. Som jag tidigare redovisat diskuterades i förarbetena till sekretesslagen tre typfall vad gäller omyndigs rätt att lämna giltigt samtycke.

Utredningen har föreslagit att också frågan om vem som skall kunna efterge sekretessen skall lagregleras. Den föreslår att ett barn som har fyllt tolv år själv skall få förfoga över sekretess till skydd för det. Sekretessen skall följaktligen kunna efterges av barnet. Vårdnadshavaren ges också generell rätt att efterge sekretessen om det är fråga om en uppgift som kan lämnas ut till denne.

Enligt min mening bör frågan om i vilka fall barnet resp. vårdnadshavaren får efterge sekretess inte lagregleras så som utredningen föreslagit. Jag instämmer i den uppfattning som en remissinstans redovisat, nämligen att frågan bör som hittills prövas från fall till fall med hänsyn tagen till den

unges mognad och omdömesförmåga och till karaktären på den uppgift det gäller. Jag kan således inte biträda utredningens förslag i denna del.

Rätten för vårdnadshavaren att efterge den sekretess som gäller till förmån för barnet bör emellertid i denna del korrespondera med den rätt han har att ta del av uppgifter om barnet. Är det fråga om en uppgift som inte kan lämnas ut till vårdnadshavaren på grund av det här föreslagna sekretesskyddet, bör han givetvis inte heller ha rätt att efterge sekretessen. Beträffande en sådan uppgift bör den myndighet som har den sekretesskyddade uppgiften vara medveten om att barnets samtycke att lämna en uppgift till vårdnadshavaren kan ha getts efter påtryckningar från dennes sida (jfr RÅ 1984 Ab 57).

Sekretessen till skydd för unga i förhållandet myndigheter emellan

Som jag redan tidigare har nämnt (se avsnitt 2) tillåter generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen att sekretessbelagda uppgifter lämnas från en myndighet till en annan efter en avvägning mellan motstående intressen. Den gäller dock inte inom bl. a. hälso- och sjukvården samt socialtjänsten.

Regeringen gav i ett beslut den 23 maj 1985 (dnr 830–85) utredningen om barnens rätt i uppdrag att utreda frågan om 14 kap. 3 § sekretesslagen borde göras tillämplig även på hälso- och sjukvårdens, omsorgsverksamhetens och socialtjänstens område, i fråga om förhållanden som rör barn under 15 år. Beslutet var föranlett av att justitieombudsmannen Tor Sverne i ett beslut som han överlämnat till regeringen ifrågasatte om inte generalklausulen borde utvidgas för att underlätta samarbetet mellan olika myndigheter då det gällde skyddet för barn och ungdom.

Utredningen har avvisat en lösning som skulle medföra att generalklausulen blev tillämplig på uppgifter om barn, oavsett deras ålder, inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten. Enligt utredningen bör man i första hand försöka lösa myndigheternas problem med samarbetet genom att berörda föräldrar, och ibland också den underårige, lämnar sitt samtycke till att uppgifter lämnas till en annan myndighet. Vidare framhålls att det i 71 § socialtjänstlagen (1980:620) finns en skyldighet för bl. a. myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom att göra anmälan till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd. Om en myndighet i annat fall behöver lämna en uppgift om ett barn till en annan myndighet, kan uppgiften i vissa fall lämnas ut också med stöd av 1 kap. 5 § sekretesslagen, nämligen om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Om det för vissa situationer finns ett behov av uppgiftsskyldighet, finns också möjligheten att särskilt föreskriva om detta i lag eller förordning.

Jag delar uppfattningen att det inte finns någon anledning att göra generalklausulen generellt tillämplig på uppgifter om barn. Huvudskälet är att barn i princip har samma behov av sekretesskydd som vuxna har.

9 Rätten att få en begäran om utlämnande av en allmän handling hänskjuten till myndigheten m. m.

Prop. 1988/89:67

Mitt förslag: Handläggningsreglerna i sekretesslagen i fråga om prövning av frågor om utlämnande av allmänna handlingar förtydligas. Det skall uttryckligen anges att den befattningshavare som har vården av en handling, om han vägrar lämna ut en allmän handling eller lämnar ut den med förbehåll, skall upplysa sökanden om dennes rätt att få sin begäran hänskjuten till myndigheten och om att ett beslut av myndigheten är en förutsättning för att beslutet skall kunna överklagas.

Skälen för mitt förslag: Av 2 kap. 14 § tryckfrihetsförordningen (TF) framgår att en begäran om att få ta del av en allmän handling skall göras hos den myndighet som förvarar handlingen och att det – om inte något annat är särskilt föreskrivet – är den myndigheten som skall pröva begäran. I 15 kap. 6 § sekretesslagen finns föreskrifter om hur prövningen skall gå till. (Motsvarande regler fanns tidigare i 2 kap. TF.) Enligt denna paragraf skall en begäran om att få ut en allmän handling i första hand prövas av den befattningshavare som enligt en arbetsordning eller ett särskilt beslut har vården om handlingen.

En föredragande eller annan handläggare av ett ärende får anses ha vården om handlingarna i ärendet och är alltså den som i första hand skall pröva frågan om utlämnandet. På motsvarande sätt kan en registrator eller arkivarie anses ha vården om de handlingar som denne har hand om. Det är alltså inte endast sådana tjänstemän som normalt får fatta beslut på en myndighets vägnar som kan pröva frågor om utlämnande av allmänna handlingar.

I tveksamma fall skall den som har vården om handlingarna hänskjuta utlämnandefrågan till myndighetens prövning. Detta får dock bara ske om det kan göras utan omgång, dvs. utan tidsutdräkt eller någon annan olägenhet för sökanden.

Om en tjänsteman har vägrat att lämna ut en handling eller lämnat ut den med förbehåll, skall han – under förutsättning att sökanden begär det – också hänskjuta frågan till myndigheten.

Med myndighet menas här den eller de befattningshavare som genom sin tjänst har behörighet att på myndighetens vägnar fatta beslut i saken. Om inte annat är föreskrivet tillkommer sådan behörighet normalt myndighetens chef eller i fråga om en nämnd e. d., detta kollektiva organ. Det är emellertid rätt vanligt att beslutanderätten i t. ex. en arbetsordning har delegerats till någon tjänsteman inom myndighetens förvaltning.

Av 2 kap. 15 § TF följer att ett avslagsbeslut på en begäran enligt 2 kap. 14 § TF kan överklagas av den som beslutet gått emot. Undantag gäller endast för beslut fattade av regeringen eller riksdagen. Av 11 kap. 1 § regeringsformen följer en motsvarande begränsning av möjligheten att överklaga högsta domstolens och regeringsrättens beslut. För att den enskilde skall kunna överklaga ett beslut att vägra lämna ut en allmän

handling krävs emellertid att beslutet har fattats av myndigheten. En tjänstemans avslagsbeslut är således överklagbart endast då han till följd av bestämmelser i t. ex. en myndighetsinstruktion eller arbetsordning prövat sådana utlämnande frågor på myndighetens vägnar (se RÅ 81 Bb 242 och RÅ 82 Bb 160).

I ärenden om utlämnande av allmän handling är förvaltningslagen (1986:223) tillämplig. Hos de myndigheter som omfattas av förvaltningslagen gäller enligt 21 § bl. a. en skyldighet att underrätta den som ett beslut går emot hur han kan överklaga beslutet. Om t. ex. en tjänsteman i enlighet med gällande bestämmelser fattar ett slutligt beslut för myndighetens räkning, skall beslutet följaktligen förses med en hänvisning om att beslutet kan överklagas till (normalt) kammarrätten. Instansordningen är nämligen enligt huvudregeln myndigheten – kammarrätten – regeringsrätten.

Gällande regler föreskriver däremot inte uttryckligen någon skyldighet att informera sökanden om möjligheten att begära prövning hos myndigheten av en vägran att lämna ut en allmän handling, om beslutet fattas av en befattningshavare som svarar för vården av handlingen men som inte är behörig att företräda myndigheten som sådan. Det är endast om sökanden begär det som befattningshavaren är skyldig att hänskjuta frågan till myndigheten. Sökanden torde dock sällan vara medveten om att ett sådant hänskjutande är nödvändigt för att det skall finnas ett överklagbart beslut.

Det är inte ovanligt att ett beslut av en tjänsteman överklagas. Ärendet måste då återförvisas för prövning av den behöriga myndigheten. Eftersom offentlighetsprincipen kräver att utlämnande frågan prövas utan dröjsmål är den nuvarande ordningen otillfredsställande.

Vikten av att den sökande har hela handlägningsordningen fullt klar för sig har också påtalats av riksdagen (KU 1987/88:22, rskr. 51) och av justitieombudsmannen Gunnel Norell-Söderblom (dnr 1461–1987). Konstitutionsutskottet uttalade med anledning av en motion (1986/87:406) om ändrad lydelse av 15 kap. 6 § sekretesslagen att det borde ankomma på regeringen att överväga frågan om utformningen av den angivna bestämmelsen så att möjligheten till prövning av myndigheten klart framgår (a. KU-betänkande s. 10). Riksdagen anslöt sig till detta (rskr. 51). Också Gunnel Norell-Söderblom betonar att det redan av sekretesslagen klart bör framgå att den i första hand beslutande befattningshavaren har skyldighet att för sökanden förklara de olika leden i prövningen.

Jag delar uppfattningen att det är mycket viktigt att den som vägras att få del av en allmän handling eller får del av den med förbehåll (se 14 kap. 9 och 10 §§ sekretesslagen) får helt klart för sig vad som gäller.

Det bör därför i 15 kap. 6 § sekretesslagen tas in en uttrycklig bestämmelse om skyldighet för den som prövar en utlämnande fråga att för sökanden förklara de olika leden i prövningen, om denna utfaller negativt för honom.

I likhet med konstitutionsutskottet anser jag däremot inte att det finns tillräckliga skäl för att alltid hänskjuta ett avslagsbeslut till myndigheten, oavsett om den enskilde har begärt det eller ej. Däremot bör sökanden alltid informeras om sina möjligheter att få frågan prövad av myndigheten, om han inte vill godta befattningshavarens bedömning att handlingen

inte får lämnas ut. Vidare bör han underrättas om att detta är en förutsättning för att beslutet skall kunna överprövas av kammarrätten (eller någon annan överinstans).

Jag förordar också i detta sammanhang att vissa redaktionella ändringar görs i 15 kap. sekretesslagen. Vad jag närmast tänker på är att uttrycket besvär i 15 kap. 8 § sekretesslagen bör bytas ut mot överklagande i enlighet med den terminologi som används i den nya förvaltningslagen (jfr prop. 1985/86:80 s. 55 och prop. 1986/87:39 s. 60). En språklig justering bör också göras i 15 kap. 10 § sekretesslagen. Jag återkommer till dessa förslag i specialmotiveringen.

10 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom justitiedepartementet upprättats förslag till

lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

11 Specialmotivering

Förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

7 kap. 9 §

Paragrafen har behandlats i avsnitt 3.

I tredje stycket byts den föråldrade termen studievägledare ut mot syofunktionär, som är den beteckning som används såväl i grundskoleförordningen (1988:655) som i gymnasieförordningen (1987:743). Som syofunktionär avses också yrkesvalslärare med motsvarande uppgifter.

Genom tillägget i tredje stycket kan uppgifter om enskildas personliga förhållanden som hänför sig till annan elevvårdande verksamhet än som nu avses i det stycket sekretessbeläggas inom AMU-utbildningen samt inom komvux, grundvux, särsvux och folkhögskolan. Bestämmelsen är inte begränsad till uppgifter om den studerande utan gäller också för uppgifter om någon annan, t.ex. en anhörig. Uppgifterna skall förekomma i den elevvårdande verksamhet inom utbildningen som inte bedrivs av särskilda elevvårdsfunktionärer. Sekretessen hos dessa regleras ju i den oförändrade första meningen i stycket.

Till den elevvårdande verksamheten hör t.ex. olika gruppdiskussioner om eleverna och sådan verksamhet som lärarnas inhämtande av uppgifter om kursdeltagarnas personliga förhållanden för att bl. a. försöka avhjälpa skolsvårigheter och ge kursdeltagarna social träning.

7 kap. 21 §

Ändringen i första stycket har behandlats i avsnitt 4. Den innebär att bestämmelsen inte längre är begränsad till uppgifter om personliga förhållanden rörande den som har dömts att undergå kriminalvård utan gäller

också andra enskilda, i första hand besökare till den intagne. Uppgifter om enskildas personliga förhållanden som finns i den intagnes akt och från utredningar om besökstillstånd och tillstånd till telefonsamtal med den intagne omfattas härmed av sekretessbestämmelsen. Det blir här främst fråga om uppgifter om anhöriga och vänner, men kan också gälla t.ex. besökare från ideella organisationer. Sekretessen kommer också att gälla för uppgifter om personliga förhållanden i utredning av tilltänkta övervakares lämplighet.

7 kap. 28 §

I paragrafen, som är ny, föreskrivs att sekretess i vissa fall skall gälla i ärenden enligt namnlagen. Skälen för den nya regeln har redovisats i avsnitt 5. Som framgår där är de ärenden i vilka det kan bli aktuellt med sekretess framför allt ärenden om namnbyte med anledning av ändrad könstillhörighet och ärenden där någon förföljs antingen av en tidigare anhörig eller av politiska skäl. Det kan också vara fråga om ärenden där anhöriga till personer som begått allvarliga brott vill byta namn eller där man förföljs av något annat skäl, t. ex. därför att man vittnat mot någon.

Sekretesstiden är densamma som i fråga om folkbokföringssekretessen (se 7 kap. 15 § andra stycket).

14 kap. 4 §

Ändringen har behandlats i avsnitt 8.

Genom tillägget i andra stycket slås det uttryckligen fast att sekretess till skydd för den underårige kan gälla också gentemot vårdnadshavaren. Bestämmelsen skall ses som ett undantag från principen att sekretess till förmån för en enskild inte gäller gentemot den legale ställföreträdaren. För att sekretess skall gälla också gentemot en vårdnadshavare krävs att det skall finnas anledning att anta att den underårige skulle lida betydande men om uppgiften lämnades ut till denne. Den nya regeln kan ibland tillämpas i de fall som redan täcks av 7 kap. 5 §. Sekretessen enligt de båda bestämmelserna sammanfaller dock inte helt, varför 7 kap. 5 § har lämnats oförändrad.

15 kap. 6, 8 och 10 §§

Ändringarna har behandlats i avsnitt 9.

Den ändring som har skett i 6 § innebär vissa krav i fråga om handläggningen i ärenden om utlämnande av allmänna handlingar när en tjänsteman eller annan som har vården om en handling avslår en begäran om att den skall lämnas ut. Den nya handläggningsordningen blir tillämplig på sådana ärenden om utlämnande av allmänna handlingar där prövningen av en utlämnandefråga sker efter lagändringens ikraftträdande.

Ändringarna i 8 och 10 §§ är endast redaktionella och hänger samman med att ordet besvär inte längre används som beteckning på överklagande enligt förvaltningslagen. Motsvarande ändringar i 15 kap. 7 § sekretesslagen

har lagts fram i det förslag om överklagande av vissa förvaltningsbeslut av enskilda organ som regeringen genom beslut den 10 november 1988 remitterat till lagrådet.

Prop. 1988/89:67

12 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta förslaget till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

13 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag föredraganden har lagt fram.

Angående förstärkt sekretesskydd för uppgift om enskilds personliga förhållanden hos skolpsykolog

Psykologer är sedan 1978 legitimerade och har socialstyrelsen som tillsynsmyndighet i frågor som rör vård och behandling. Detta innebär bl. a. en viss journalföringsplikt enl. instruktioner av socialstyrelsen. Den del av skolpsykologens verksamhet som utgör hälso- och sjukvård skall dokumenteras.

Uppgift hos skolpsykolog om elevers eller närståendes personliga förhållanden får inte lämnas ut till enskilda eller myndigheter enligt sekretesslagen, 7 kap. 9 §, 1 st om det inte står klart att det kan ske utan men för den som uppgifterna rör eller någon honom närstående.

Motsvarande sekretesskydd saknas dock i skolans interna verksamhet dvs. i förhållandet mellan skolpsykologen och den övriga personalen i skolan (rektor, lärare, administrativ personal m. fl.).

Uppgift om elevers och närståendes personliga förhållanden hos skolpsykologen är ofta av mycket känsligt slag. Skolpsykologen är ofta den befattningshavare i skolan som i förtroende kontaktas för hjälp i svåra personliga situationer.

Skolpsykologen måste för att kunna upprätta en förtroendefull relation till den enskilde kunna garantera åtminstone det sekretesskydd som i dag gäller för elevhälsovårdspersonalen, skolsköterska, skolläkare (SkrL 7 kap. 1 §).

Så är det inte i dag.

Elevens lärare kan t. ex. begära att få ta del av psykologens journaler eller andra allmänna handlingar med känsliga uppgifter lämnade i förtroende om personliga förhållanden. Om då psykologen av etiska eller andra skäl vägrar att lämna ut uppgifterna kan läraren gå till rektor/skolchef som i sin tur kan ålägga psykologen att lämna ut uppgifterna.

Med nuvarande tillämpning av lagstiftningen kan dessutom en skolpsykolog utan att bryta mot sekretesslagen på eget initiativ lämna ut sekretessbelagda uppgifter till alla i skolan som på något sätt anses bedriva elevvård, dvs. till samtliga lärare, syokonsulenter, vaktmästare etc. som på något sätt har kommit i beröring med eleven.

Dessa uppgifter skyddas sedan endast gentemot allmänheten och andra myndigheter av den betydligt svagare sekretessen enligt SkrL 7 kap. 9 § 2 st.

Det torde vara uppenbart för alla att uppgift hos psykolog om människor i kris eller andra svårigheter måste ha starkast möjliga sekretesskydd.

Åtgärder bör därför vidtas för att garantera sekretessskyddet även för uppgift om enskild hos skolpsykolog.

Förbundet har vid sammanträffande med skolöverstyrelsen generaldirektör Erland Ringborg 1986 – 11 – 18 redogjort för förbundets inställning

varvid Erland Ringborg för SÖs del uttalade en positiv förståelse för förbundets önskemål om förstärkt sekretesskydd samt angav propositionsuttalanden som en möjlig lösning. Kontakt i ärendet har även skett med utbildningsdepartementet.

Sveriges Psykologförbund hemställer således att åtgärder vidtas för att garantera sekretesskyddet för uppgift om enskild hos skolpsykolog.

Förbundet hemställer vidare att företrädare för organisationen bereds möjlighet att vid personligt besök hos Er ytterligare få utveckla våra synpunkter i denna för förbundet mycket angelägna fråga.

Med vänlig hälsning

SVERIGES PSYKOLOGFÖRBUND

Inga Sylvander
Förbundsordförande

/Claes Oldin
Förbundsjurist

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över framställningen från Sveriges psykologförbund om ändring i sekretesslagen

Prop. 1988/89:67
Bilaga 2

Remissyttranden har avgetts av justitiekanslern, kammarrätten i Sundsvall, Malmö tingsrätt, socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, justitieombudsmannen Sigvard Holstad, Svenska kommunförbundet, Lidingö, Norrköpings, Hässleholms och Luleå kommuner, Tjänstemännens Centralorganisation, Centralorganisationen SACO/SR, Svenska hälso- och sjukvårdens tjänstemannaförbund, Sveriges socionomers personal- och förvaltnings-tjänstemäns riksförbund och Sveriges läkarförbund.

Yttrande har dessutom inkommit från några enskilda personer.

Till regeringen och chefen
för justitiedepartementet

Hemställan om ändringar i sekretesslagen

Inom AMU-Gruppen bedrivs en kurativ och hälsovårdande verksamhet. Sekretessbestämmelserna för denna verksamhet finns i 7 kap. 1 § och 9 § tredje stycket sekretesslagen. Kursdeltagarna är till största delen anvisade från länsarbetsnämnderna men AMU säljer även utbildning till t. ex. privata företag. För att denna verksamhet ska kunna bedrivas på ett ändamålsenligt sätt måste den sjukvårdande personalen och kuratorn kunna samarbeta med utbildningspersonalen. Detta gäller t. ex. vid disciplinproblem där läraren, för att förstå en kursdeltagares beteende, kan behöva känna till dennes bakgrund. Skapas en sådan förståelse kan pedagogiken förbättras genom att utbildningen anpassas till kursdeltagarens situation. För att en öppen diskussion skall kunna föras mellan å ena sidan sjukvårds- och kuratorspersonal och lärarna å andra sidan måste även lärarna ha tystnadsplikt, vilket de inte har i dag. Om lärarna hade tystnadsplikt skulle detta också bidra till att skapa större förtroende mellan lärare och kursdeltagare. Vid t. ex. ett personligt samtal dem emellan kan lärare behöva försäkra kursdeltagaren om att han har tystnadsplikt.

Det är inte endast uppgifter hos utbildningspersonalen som bör kunna sekretessbeläggas. Uppgifter av känslig natur kan också finnas hos t. ex. administrativ personal, t. ex. läkarintyg och uppgifter som gäller en kursdeltagares eventuella avskiljning från utbildningen. Över huvud taget är det viktigt att kursdeltagarna kan anförtro sig åt AMU:s personal utan att riskera att uppgifterna förs vidare. Många av AMU:s kursdeltagare lever under socialt pressade förhållanden. AMU-Styrelsen hemställer därför att sekretesslagen ändras så att sekretess gäller inom AMU-Gruppen för uppgifter som rör kursdeltagares personliga förhållanden om det kan antas att kursdeltagaren eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

Kursdeltagarna inom AMU-Gruppen lever ibland under sådana sociala förhållanden att det kan vara en förutsättning, för att de skall kunna gå på AMU, att deras telefonnummer, adress m. m. inte lämnas ut till vem som helst. Även blotta uppgiften om att de går på AMU kan ibland behöva hemlighållas för att inte vederbörande skall riskera att utsättas för våld. Detta gäller bl. a. vid skilsmässor och vid bråk mellan olika ungdomsgäng. Frånskilda kvinnor kan t. ex. behöva vara helt försäkrade om att deras före detta män inte kan finna dem.

AMU-Styrelsen hemställer därför att även administrativa uppgifter om kursdeltagarna skall kunna sekretessbeläggas om det kan antas att en kursdeltagare eller någon närstående till honom utsätts för våld eller annat allvarligt men.

Detta ärende har avgjorts av AMU-Styrelsens styrelse.

— — —
Birger Sjöström
Stf generaldirektör

Marie Forssner

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över framställningen från AMU-styrelsen om ändring i sekretesslagen

Prop. 1988/89:67
Bilaga 4

Remissyttranden har avgetts av justitiekanslern, kammarrätten i Jönköping, Malmö tingsrätt, arbetsmarknadsstyrelsen, skolöverstyrelsen, justitieombudsmannen Hans Ragnemalm, Landsorganisationen, Tjänstemännens centralorganisation, Centralorganisationen SACO/SR och Lärarnas riksförbund.

Regeringen

Framställning om ändring i 7 kap. 21 § sekretesslagen (1980:100)

Under klagomålsprövningen här har gjorts vissa iakttagelser som enligt min mening kan motivera en ändring av sekretesslagen.

Bakgrunden är följande. Sekretessen inom kriminalvården regleras huvudsakligen i 7 kap. 21 § sekretesslagen. Föremålet för sekretessen är uppgifter om den som har dömts att undergå kriminalvård. Vid kriminalvårdsanstalterna förekommer emellertid också uppgifter om andra än de intagna. Enligt 29 § andra stycket lagen (1974:203) om kriminalvård i anstalt, vilket stycke tillkommit efter sekretesslagens ikraftträdande, skall inom kriminalvårdens utredningar göras rörande sådana personer som intagna vill motta besök av. Det skall undersökas om den tilltänkte besökaren har dömts eller är misstänkt för allvarlig brottslig verksamhet. I den utsträckning det behövs och lämpligen kan ske skall upplysningar också inhämtas om hans personliga förhållanden i övrigt.

Bestämmelserna i 7 kap. 21 § sekretesslagen torde inte kunna tillämpas på uppgifter om en besökare annat än om denne också är dömd till kriminalvård, vilket naturligtvis kan förekomma. Sekretess kan också i vissa fall, t.ex. i fråga om registeruppgifter, gälla på grund av andra bestämmelser. Det kan emellertid också förekomma att man inhämtar uppgifter som inte omfattas av någon sekretessbestämmelse.

Frågan om sekretess för uppgifter av detta slag berördes inte vid tillkomsten av bestämmelsen i lagen om kriminalvård i anstalt. Med hänsyn till syftet med kriminalvårdens utredning i sammanhanget torde det dock stå klart att det ofta kan vara fråga om från integritetssynpunkt känsliga uppgifter.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att det behövs en sekretessbestämmelse som omfattar uppgifter av det nu aktuella slaget. I samråd med de andra justitieombudsmännen har jag därför beslutat att genom denna framställning väcka frågan om utsträckning av sekretesskyddet. Erforderlig författningsändring synes kunna göras i 7 kap. 21 § sekretesslagen.

A. Wigelius

Hans Tocklin

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig
över framställningen från justitieombudsmannen
Anders Wigelius om ändring i sekretesslagen

Prop. 1988/89:67
Bilaga 6

Remissyttranden har avgetts av justitiekanslern, kammarrätten i Jönköping, Malmö tingsrätt, rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, kriminalvårdsnämnden, Sveriges advokatsamfund, Svenska röda korset, Övervakares och kontaktpersoners/familjers Riksförbund, Föreningen Styresmän och Assistenten m. fl. vid Kriminalvårdsanstalterna och Svenska fångvårdssällskapet.

Kriminalvårdsstyrelsen har bifogat yttrande från styresmännen vid riksanstalterna Hall, Kumla och Tidaholm.

Justitiedepartementet
Fack
103 33 STOCKHOLM

Angående sekretess i ärenden rörande PRV:s tillämpning av namnlagen

Frågor om byte av namn hanteras, förutom av allmänna domstolar, av pastorsämbeten och av patent- och registreringsverket. Invandrarverket, länsskattemyndigheterna, riksskatteverkets folkbokföringsenhet, polismyndigheterna samt socialstyrelsen är också direkt eller indirekt berörda.

För vissa av dessa myndigheter finns uttryckliga bestämmelser om sekretess i sekretesslagen. Patent- och registreringsverket har i sin handläggning av namnärenden ansett 7 kap. 15 § i denna lag tillämplig. I detta lagrum stadgas följande:

”Sekretess gäller i verksamhet som avser folkbokföringen eller annan liknande registrering av befolkningen, för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs.

I fråga om uppgift i allmän handling gäller sekretessen i högst sjuttio år.”

Frågan om lagrummets tillämplighet har dock inte prövats av högre instans förrän helt nyligen, då en person till kammarrätten i Stockholm överklagade ett beslut, enligt vilket verket med hänvisning till nyssnämnda paragraf vägrade att utlämna handlingarna i ett namnärende. Kammarrätten fann i sitt beslut att det åberopade lagrummet inte kunde tillämpas i namnärenden vid verket. Kopia av beslutet bifogas.

Enligt kammarrättens beslut äger sålunda verket inte tillämpa 7 kap. 15 § sekretesslagen. I vissa fall torde 7 kap. 14 § samma lag, som behandlar utlämningar som riskerar politisk förföljelse, kunna tillämpas i verkets handläggning av namnärenden. Härutöver har verket inte funnit något stöd för att hemlighålla uppgifter i sådana ärenden.

Enligt namnlagen skall sökande hos verket uppge skäl för sin ansökan om namnbyte. I vissa fall krävs särskilda skäl och i andra synnerliga skäl för att ansökan skall kunna bifallas. Till följd av dessa regler innehåller även skenbart enkla ärenden ofta uppgifter av ytterst privat och känslig natur. I många fall måste det vara till stor skada för den enskilde, om skälen till namnbytet kommer till andras kännedom.

Till de skäl som anförs i namnärenden hör sådana uppgifter som sökande lämnat till andra myndigheter, exempelvis polisen, sociala myndigheter och/eller folkbokföringsmyndigheten.

Eftersom sekretess endast kan överföras från en myndighet till en annan i vissa – här ej aktuella – fall innebär kammarrättens dom att även sådana uppgifter om en persons förhållanden, som hos andra myndigheter är hemligstämplade, skulle bli offentliga hos patent- och registreringsverket.

Exempel på namnärenden där sådana uppgifter kan förekomma är namnbyten, som sammanhänger med beslut i socialstyrelsen om fastställande av könstillhörighet. Vid socialstyrelsen är både diariet och akter för

dessa ärenden sekretessbelagda (7 kap. 1 § sekretesslagen, 6 § sekretessförordningen, 29 § verksinstruktionen för socialstyrelsen — SFS 1981:683).

Det är knappast troligt att en domstol skulle finna att det återopade lagrummet i sekretesslagen skulle kunna anses omfatta också namnärendets handläggning enligt namnlagen vid PRV. Andra exempel hör samman med ärenden med polisiär anknytning. Ett vanligt exempel är att den sökande måste skaffa sig en ny identitet för att kunna undgå förföljelse och misshandel. Slutligen kan nämnas namnbyten, som invandrare vill genomföra för att undgå politisk förföljelse. I samtliga nu nämnda fall kan länskattemyndigheten förordna om hemligstämpling av uppgifter i olika dataregister.

Av hänsyn till individens integritet måste enligt verkets mening, uppgifter som rör personliga förhållanden kunna hemlighållas även så vitt avser namnärenden i verket.

Verket anser att det därför är nödvändigt att lagstiftningen kompletteras på lämpligt sätt med bestämmelser som gör det möjligt för verket att hemlighålla uppgifter i namnärenden. Först och främst måste sekretessen avse sådana uppgifter som redan är hemligstämplade av andra myndigheter. Därutöver bör möjlighet finnas att hemlighålla uppgifter i namnärenden hos verket i den omfattning som är möjlig för de myndigheter för vilka 7 kap. 15 § är tillämplig.

Mot denna bakgrund får verket hemställa att regeringen vidtar skyndsamma åtgärder för att komplettera sekretessbestämmelserna i namnärenden.

I underhandskontakter med socialstyrelsen, invandrarverket, riksskatteverkets folkbokföringsavdelning och länskattemyndigheten i Stockholms län har dessa myndigheter uppmärksammats på förhållandena med anledning av kammarrättens dom. Denna skrivelse har tillkommit i samråd med de nämnda myndigheterna och kopia tillställs dem för kännedom och eventuella åtgärder.

Kopia av denna skrivelse har även tillställts industridepartementet.

I handläggningen av detta ärende har deltagit generaldirektören Sten Niklasson, avdelningschefen Kerstin Sundström samt avdelningsdirektören Torsten Halén, föredragande.

Sten Niklasson

Torsten Halén

**Förteckning över remissinstanser som yttrat sig
över framställningen från patent- och
registreringsverket om ändring i sekretesslagen**

**Prop. 1988/89:67
Bilaga 8**

Remissyttranden har avgetts av justitiekanslern, kammarrätten i Göteborg, Malmö tingsrätt, riksskatteverket, patentbesvärsrätten, rikspolisstyrelsen, socialstyrelsen, statens invandrarverk och riksdagens ombudsmän.

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Sekretess för uppgifter om enskilds personliga förhållanden inom den kommunala konsumentverksamheten

Konsumentpolitiken är inriktad bl. a. på att stödja hushållen i deras strävanden att bättre utnyttja sina resurser (prop. 1985/86:121 s. 17). Detta sker bl. a. genom budgetrådgivning till enskilda i kommunal regi. En sådan rådgivning sker inom den kommunala konsumentverksamhetens ram (a prop. s. 56 och 60). Det förutsätts att samarbetet med socialtjänsten får en framträdande plats.

Utvecklingen mot ökad tonvikt vid budgetrådgivning aktualiserar frågan om sekretesskydd för uppgifter om enskilds personliga förhållanden. Rådgivningen förutsätter att den enskilde med förtroende vågar lämna ut känsliga uppgifter om sig själv. Det kan röra sig om upplysningar av rent ekonomisk art (inkomst, skuldsättning, bidrag, osv.). Inte sällan har de ekonomiska problemen sitt ursprung i sjukdom, arbetslöshet eller personliga förhållanden. Även sådana uppgifter måste ofta redovisas som underlag för rådgivningen.

När budgetrådgivningen sker inom socialtjänstens ram gäller enligt 7 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100) sekretess för uppgift om den enskildes personliga förhållande, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men. När samma uppgifter lämnas till den kommunala konsumentverksamheten ger dock inte lagen motsvarande sekretesskydd.

I ovan nämnda proposition betonas vikten av samverkan mellan socialtjänsten och kommunal konsumentverksamhet i budgetrådgivningsfrågor. Ett sådant samarbete kan innebära att en konsumentvägledare medverkar i budgetrådgivning hos socialtjänsten men i hög grad sker rådgivningen hos konsumentvägledningen. Uppgifter som inom socialtjänsten omfattas av sekretess, blir offentliga då de lämnas inom den kommunala konsumentverksamheten. Detta är oacceptabelt för den enskilde och försämrar förutsättningarna för rådgivningen. De hänsyn till den enskildes personliga integritet som motiverar sekretesskyddet inom socialtjänsten gör sig även gällande inom den kommunala konsumentverksamheten.

Med hänvisning till det anförda hemställer Konsumentverket att sekretesslagen ändras så att sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga förhållanden som lämnas inom den kommunala konsumentverksamheten.

Laila Freivalds

Ursula Cronsten

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över framställningen från konsumentverket om ändring i sekretesslagen

Prop. 1988/89:67
Bilaga 10

Remissyttranden har avgetts av justitiekanslern, kammarrätten i Sundsvall, Malmö tingsrätt, socialstyrelsen, Svenska kommunförbundet, Lidingö kommun, Norrköpings kommun, Hässleholms kommun, Luleå kommun och Konsumentvägladarnas förening.

Angående sekretess för låntagarregister inom det allmänna biblioteksväsendet

Göteborgs biblioteksnämnd behandlade vid sitt sammanträde 1987-06-04 bilagda tjänsteutlåtande av stadsbibliotekarien. Nämnden biföll stadsbibliotekariens förslag.

Med anledning härav får biblioteksnämnden med hänvisning till tjänsteutlåtandet hemställa att justitiedepartementet tar initiativ till att i sekretesslagen införes en föreskrift av innebörd att sekretess skall gälla inom det allmänna biblioteksväsendet för uppgift som angår enskilds förbindelse med verksamheten.

Göteborg 1987-06-29

GÖTEBORGS BIBLIOTEKSNÄMND

Berit Johannesson

Torgny Köningson

Tjänsteutlåtande

Bakgrund: Göteborgs stadsbibliotek är sedan 1974 anslutet till Bibliotekstjänst AB:s datasystem BUMS. Detta system används för både katalog och cirkulationskontroll.

Bibliotekets register över låntagare är offentlig handling. Uppgiften om vad den enskilde låntagaren har lånat är också offentlig. Det gäller inte bara i datasystemen på landets bibliotek. Kortregister och filmer, som används i manuella utlåningssystem, är också offentliga. I manuella system finns uppgifterna kvar under längre tid. I datasystemet BUMS raderas uppgiften om vad en enskild låntagare lånat ut så fort boken lämnats tillbaka.

Reklamköpare har ibland velat köpa utdrag ur registren. Det har också inträffat att journalister bett att få utdrag ur registren för att publicera vad t.ex. politiker har lånat på biblioteken i Göteborg. Det är emellertid mycket ovanligt.

Nuläge: På de bibliotek i Göteborg som har on-line förbindelse via terminal med Bibliotekstjänsts databas i Lund kan man i dag använda *Låntagarsök*, databasen för låntagare. De bibliotek som har denna möjlighet är Huvudbiblioteket, Kortedala, Hisingen, Västra Frölunda, Angered och Gårdsten.

Användningen av *Låntagarsök* ger många serviceförbättringar: man kan snabbt reda ut fel, man kan undvika utskrift av dubblettkort, man kan se efter när en beställd bok skall lämnas igen.

Låntagarsök har hittills använts mycket restriktivt och enbart av bibliotekets dataansvariga, Gunnel Atterfelt.

Biblioteksförvaltningens synpunkter: Inom förvaltningen har ofta framförts att låntagarregistren bör sekretessbeläggas.

Liknande synpunkter finns på andra bibliotek i landet. I Bilaga redovisas Malmös inställning.

Det förefaller orimligt att det kan finnas ett allmänt intresse av att ta del av enskilda personers boklån; det kan utgöra ett hot mot den personliga integriteten.

I Sverige råder inte bara en vidsträckt yttrande- och opinionsfrihet utan också en s. k. *negativ opinionsfrihet*, som innebär att den enskilde har rätt att inte tala om sin mening i olika frågor. Genom att gå igenom en låntagares hemlån av böcker kan intresseområden kartläggas.

Man kan t. ex. ta reda på om en make/maka lånat böcker om skilsmässor och vårdnadstviser. En låntagare kan känna sin integritet hotad om hon lånat böcker om abort eller fosterdiagnostik och någon annan person begärt uppgifter om hennes lån.

Även för forskare kan offentlighet skada, särskilt i ett inledande stadium i forskningen.

Biblioteksförvaltningen i Göteborg kan inte finna att det finns något motstående starkt offentlighetsintresse.

I sekretesslagen 9.8 behandlas enskilds förbindelse med t. ex. SJ och Televerket. Sådana mellanhavanden är enligt lagen sekretessbelagda. Enligt förvaltningens mening borde enskilds förbindelse med det allmänna biblioteksväsendet som handhar utlåning av böcker och andra media också vara sekretessbelagt.

Biblioteksförvaltningen har i sitt dagliga administrativa arbete med cirkulationskontrollen god användning av Låntagarsök. Det nuvarande arbetssättet som är bundet till en enda person är tungrovt och tar alltför mycket tid i anspråk.

I samarbete med Göteborgs kommuns jurister har förvaltningen tagit fram ett förslag till skrivelse till justitiedepartementet med hemställen om sekretessbeläggning av Låntagarsök.

Hemställes

att biblioteksnämnden i Göteborg beslutar att hos justitiedepartementet hemställa att departementet tar initiativ till att i sekretesslagen införes en föreskrift av innebörd att sekretess skall gälla inom det allmänna biblioteksväsendet för uppgift som angår enskilds förbindelse med verksamheten.

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

Inger Eide-Jensen
tf stadsbibliotekarie

Förteckning över remissinstanser som yttrat sig över framställningen från Göteborgs biblioteksnämnd om ändring i sekretesslagen

Prop. 1988/89:67
Bilaga 12

Remissyttranden har avgetts av justitiekanslern, kammarrätten i Sundsvall, Malmö tingsrätt, datainspektionen, justitieombudsmannen Hans Ragnemalm, data- och offentlighetskommittén, Statens kulturråd, Stifts- och landsbiblioteket i Linköping, Stiftelsen Jämtlands läns bibliotek, Universitets- och högskoleämbetet, Kungl. biblioteket, Svenska kommunförbundet, Stockholms kommun, Umeå kommun, Uppsala kommun, Karlstads kommun, DIK-Förbundet, Bibliotekstjänst AB, Svenska Tidningsutgivareföreningen och Svenska direktreklamföreningen.

UHÄ har bifogat yttranden från universiteten i Stockholm, Uppsala, Lund och Göteborg, Kungl. tekniska högskolans bibliotek, Karolinska institutets bibliotek och informationscentral och Tekniska Litteratursällskapet. Uppsala universitet har bifogat yttranden från biblioteksnämnden, juridiska fakulteten, avd. för litteratursociologi, institutionen för idé- och lärdoms historia, historiska institutionen och litteraturvetenskapliga institutionen. Lunds universitet har bifogat yttranden från biblioteksstyrelsen och juridiska fakulteten.

Yttranden har dessutom inkommit från följande kommuner: Herrljunga kommun, Kristinehamns kommun, Mörbylånga kommun, Åtvidabergs kommun, Åstorps kommun, Dals-Eds kommun, Bodens kommun, Kävlinge kommun, Ystads kommun, Motala kommun, Uddevalla kommun, Värnamo kommun, Götene kommun, Svedala kommun, Vaggeryds kommun, Luleå kommun, Töreboda kommun, Danderyds kommun, Osby kommun, Karlskrona kommun, Nordmalings kommun, Strängnäs kommun, Täby kommun, Staffanstorps kommun, Bjuvs kommun, Vetlanda kommun, Grums kommun, Nybro kommun, Kungsörs kommun, Höganäs kommun, Forshaga kommun, Tranemo kommun, Stenungsunds kommun, Vänersborgs kommun, Tjörns kommun, Kungälv kommun, Oskarshamns kommun, Kalix kommun, Nyköpings kommun, Upplands Väsby kommun, Mönsterås kommun, Grästorps kommun, Helsingborgs kommun, Höörs kommun, Norsjö kommun, Nacka kommun, Simrishamns kommun, Mölndals kommun, Smedjebackens kommun, Hudiksvalls kommun, Avesta kommun, Vännäs kommun, Tomelilla kommun, Klippans kommun, Halmstads kommun, Köpings kommun, Lycksele kommun, Söderhamns kommun, Hallstahammars kommun, Härnösands kommun, Åmåls kommun, Falkenbergs kommun, Falköpings kommun, Karlsborgs kommun, Surahammars kommun, Eskilstuna kommun, Hammarö kommun, Vallentuna kommun, Krokoms kommun, Ängelholms kommun, Ulricehamns kommun, Piteå kommun, Haninge kommun, Arboga kommun, Ovanåkers kommun, Borlänge kommun, Kramfors kommun, Skövde kommun, Solna kommun, Båstads kommun, Svalövs kommun, Södertälje kommun, Kalmar kommun, Skurups kommun, Kungsbacka kommun, Varbergs kommun. Vidare har yttranden avgetts av Lunds, Malmö, Ronneby, Västerås och Landskrona stadsbibliotek, stads-

och länsbiblioteket i Gävle, Gotlands länsbibliotek, delegationen för vetenskaplig och teknisk informationsförsörjning, Sveriges författarfond, Sveriges allmänna biblioteksörening, BUMS-rådet samt talboks- och punktskriftsbiblioteket.

Prop. 1988/89:67
Bilaga 12

Förslag till

Lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen att i lagen skall införas en ny paragraf, 14 kap. 4 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

14 kap. Bestämmelser om vissa begränsningar i sekretessen och om förbehåll.

4 a §

Sekretess till skydd för ett barn gäller även i förhållande till vårdnadshavaren,

1. när det finns särskild anledning att anta att barnet skulle lida men om uppgiften lämnas ut till vårdnadshavaren eller

2. när uppgiften rör ett barn som har fyllt tolv år och har lämnats av barnet i förtroende eller har inhämtats i samband med att barnet har hänvänt sig till en myndighet i förtroende.

Sekretess till skydd för ett barn kan helt eller delvis efterges av barnet, om det har fyllt tolv år. Sekretessen får efterges även av vårdnadshavaren, om det är fråga om en uppgift som kan lämnas ut till denne.

Denna lag träder i kraft den

Utredningens om barnens rätt sammanfattning av betänkandet (SOU 1987:7) Barnets rätt 3 Om barn i vårdnadstvister – talerätt för barn m. m. i här aktuell del

Sekretesskydd för barnet gentemot vårdnadshavaren

Barn åtnjuter i dag i princip samma sekretesskydd som vuxna. Skyddet gäller emellertid normalt inte i förhållande till den enskilde själv. Den enskilde kan därför samtycka till att en sekretesskyddad uppgift lämnas ut.

När det är fråga om barn leder dessa regler till att barnets vårdnadshavare har rätt att ta del av sekretesskyddade uppgifter angående barnet, eftersom vårdnadshavaren i egenskap av barnets ställföreträdare i personliga angelägenheter normalt utövar dess befogenheter. Detta är i de flesta fall en naturlig och rimlig ordning. För att vårdnadshavaren skall kunna fullgöra sin skyldighet att ge barnet god omvårdnad och fostran måste han eller hon kunna få ta del av allehanda uppgifter rörande barnet vilka är skyddade av sekretess.

I speciella situationer bör det emellertid finnas möjlighet för en myndighet att vägra att lämna ut sekretesskyddade uppgifter om ett barn även till vårdnadshavaren. Vi föreslår därför att sekretess skall gälla gentemot vårdnadshavaren, om det finns särskild anledning att anta att barnet skulle ta skada (lida men) om uppgiften lämnas ut till denne. Sekretessen skall här gälla oavsett barnets ålder. Sekretess bör gälla gentemot vårdnadshavaren också i de fall då en ung människa har vänt sig i förtroende till en myndighet för att få råd och hjälp. Vi föreslår därför att uppgifter om den som har fyllt tolv år inte får lämnas ut till vårdnadshavaren utan den unges medgivande, om uppgiften har lämnats i förtroende eller inhämtats i samband med att den unge hänvänt sig till myndigheten i förtroende.

**Förteckning över remissinstanser som yttrat sig
över utredningens om barnens rätt betänkande
(SOU 1987:7) Barnets rätt 3 Om barn i
vårdnadstvister – talerätt för barn m. m.**

Prop. 1988/89:67
Bilaga 15

I här aktuell del av betänkandet har remissyttrandena avgetts av hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Nedre Norrland, Stockholms tingsrätt, Göteborgs tingsrätt, kammarrätten i Jönköping, länsrätten i Stockholms län, domstolsverket, socialstyrelsen, Lunds universitet, justitieombudsmannen Anders Wigelius, Sveriges advokatsamfund, Sveriges domareförbund, Allmänna advokatbyrån i Göteborg, Sveriges psykologförbund, Sveriges socionomers, personal- & förvaltningstjänstemäns riksförbund, Föreningen BRIS – Barnens rätt i samhället, Riksförbundet Hem och Skola, Rädda Barnen och Umgångerätts-Föräldrarnas-Riksförbund.

Lagrådet

Prop. 1988/89:67
Bilaga 16

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1988 – 11 – 27

Närvarande: f. d. regeringsrådet Bengt Wiesland, regeringsrådet Ulla Wadell, justitierådet Staffan Magnusson.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 11 november 1988 har regeringen på hemställan av statsrådet Ingela Thorsén beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslaget har inför lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Åsa Sydén.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Propositionen	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 8 december 1988 ..	6
1 Inledning	6
2 Sekretesskyddet för uppgifter hos skolpsykolog	8
3 Sekretessen för uppgifter inom arbetsmarknadsutbildningen m. m. .	13
4 Sekretesskyddet för uppgifter inom kriminalvården	20
5 Sekretessen för uppgifter i namnären den	23
6 Sekretessen för uppgifter inom den kommunala konsumentverk- samheten	29
7 Sekretesskyddet för uppgifter i bibliotekens låntagarregister	31
8 Sekretesskyddet för barn gentemot vårdnadshavaren	35
9 Rätten att få en begäran om utlämnande av en allmän handling hänskjuten till myndigheten m. m	43
10 Upprättade lagförslag	45
11 Specialmotivering	45
12 Hemställan	47
13 Beslut	47
Bilaga 1 Framställning från Sveriges psykologförbund	48
Bilaga 2 Remissinstanser	50
Bilaga 3 Framställning från AMU-styrelsen	51
Bilaga 4 Remissinstanser	52
Bilaga 5 Framställning från justitieombudsmannen Anders Wige- lius	53
Bilaga 6 Remissinstanser	54
Bilaga 7 Framställning från patent- och registreringsverket	55
Bilaga 8 Remissinstanser	57
Bilaga 9 Framställning från konsumentverket	58
Bilaga 10 Remissinstanser	59
Bilaga 11 Framställning från Göteborgs biblioteksnämnd	60
Bilaga 12 Remissinstanser	62
Bilaga 13 Utredningens om barnens rätt lagförslag i SOU 1987:7 ..	64
Bilaga 14 Utredningens om barnens rätt sammanfattning	65
Bilaga 15 Remissinstanser	66
Bilaga 16 Lagrådets yttrande	67